

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра романської і новогрецької філології та перекладу

Дипломна робота
на тему:

**«ПЕРЕДАЧА ІСПАНСЬКИХ ВЛАСНИХ НАЗВ, ПРИЗВИСК ТА
ЗВЕРНЕНЬ. “ПРИЗВИЩА, ЩО ГОВОРЯТЬ”, ЯК ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ПРОБЛЕМА»**

Студента групи МПі 01-19
факультету романської філології і перекладу
денна форма навчання
спеціальність **035 Філологія.**
спеціалізація **035.05 Романські мови і
літератури (переклад включно), перша – іспанська**
Коваля Анатолія Віталійовича

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент Бокова П.М.

Допущено до захисту

«__» _____ року

Завідувач кафедри

_____ *Філоненко Н. Г.*

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2020

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA DE UCRANIA
UNIVERSIDAD NACIONAL LINGÜÍSTICA DE KIEV
Departamento de Filología Románica, Neogriega y Traducción

TRABAJO FINAL DE MÁSTER

sobre el tema:

**"TRANSMISIÓN DE LOS APELLIDOS Y
DISCURSOS. “LOS APELLIDOS QUE HABLAN”, COMO UN
PROBLEMA DE TRADUCCIÓN"**

Anatolii Koval

Estudiante del grupo MPi 01-19

Facultad de Filología Románica y Traducción

Educación presencial

Especialidad **035. Filología.**

Lenguas y literaturas románicas

(traducción inclusive), primera lengua – española

Tutora académica:

Ph.D en Filología,

Profesora Titular P.Bokova

Kyiv – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	
РОЗДІЛ 1. ВЛАСНІ ІМЕНА ЯК ТИП МОВНИХ ЗНАКІВ	
1.1 Проблематика перекладу власних імен.....	
1.2 Загальнолінгвістичні обособленості власних імен.....	
1.3 Поняття “Прізвищ що говорять” та способи їх перекладу.....	
Висновки до розділу 1	
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ НА ПРИКЛАДІ СУЧАСНИХ ІСПАНОМОВНИХ ТЕКСТІВ	
2.1 Специфіка функціонування антропонімів у сучасній іспанській мові.....	
2.2 Категорії та типи імен власних в іспанській мові.....	
2.3 Типи трансформацій при перекладі власних назв та звернень.....	
Висновки до розділу 2	
РОЗДІЛ 3. КЛАСИФІКАЦІЇ ІСПАНОМОВНИХ ВЛАСНИХ НАЗВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД	
3.1 Класифікація етапів перекладу власних назв.....	
3.2 Класифікація іспанських міфонімів та ергонімів.....	
Висновки до розділу 3	
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
RESUMEN	

ВСТУП

Вивченням власних імен, антропонімів та їх властивостями займалися Д. Єрмолович, А. Суперанская, Ю.Рилов, Т.Козакова, В.Віноградов, М.Гедуєва, І.Кобякова, Г. Капніна, А. Калашніков, М. Шарашова, П.Чесноков, ([20, 43, 42, 45, 15, 11, 11, 36, 25, 47] та ін.)

Вони вивчалися на прикладі різних мов - німецької В. Трофімов, Т.Кияк, Ordóñez López, Р., Г. Капніна ([42, 27, 29] та ін.), англійської Д. Єрмолович В.Ліссон, Т.Козакова, Е.Місуно, О. Вартанова, R.D.Woods, І. Барнштейн ([8, 20, 33, 12, 3] та ін.), російської Б.Старостин, Ю. Александрова ([27, 43] та ін.), італійської Ю.Рилов ([15] та ін.).

Іспанські власні імена були дослідженні В.Коміссаров, Ю.Топоркова, О. Лілікович, Б. Ібаньєс, Ю.Оболенська, Ю. М. Катцер ([28, 39, 17, 2, 32, 25] та ін.), українські Г.Чумак, М. Gargatagli, І.Вотякова, Ю.Рилов. ([46, 4, 16, 15] та ін.)

Проблематику перекладу імен власних досліджували Д. Єрмолович, І.Подгайська, С.Млявая, Л.Сапогова, Л.Соколова, Ю.Топоркова, О. Дубровська, В.Нурієв ([28, 16, 33, 35, 38, 9] та ін.).

Феномен “прізвищ що говорять” в іспаномовних та англійськомовних текстах аналізували Ю.Рилов, М. Венгринівська, Т.Вовкодав, А.Лахно, О. Фонякова ([15, 10, 6, 18, 45] та ін.).

Типи трансформацій власних імен досліджували М. Бережна, Д. Єрмолович, А. Кравченко, Н.Коренькова, С. Влахов, Р. Намитокова, В. Ніконов ([7, 20, 24, 26, 16, 26, 17] та ін.).

Дослідженням категорій та типів імен займалися такі вчені як М. Бережна, А. В. Кунін, Д. Єрмолович, В.Михайлов ([7, 22, 20, 30] та ін.).

Актуальність дослідження визначається тим, що питання власних імен ще недостатньо розкрито та розроблене у сучасній лінгвістиці, незважаючи на велику кількість лінгвістів які займалися дослідженням ономастики. В їх роботах мало досліджувалося питання про закономірності міжмовного перенесення лексичних знаків цієї категорії.

Важливість цієї теми неможливо зменшувати, тому що імена та назви завжди відігравали особливу роль у людському житті. Власні імена надзвичайно важливі для спілкування та взаєморозуміння людей, через те що з'ясування імені це основа з якої починається знайомство людей один з одним. Від загальних слів їх, відрізняє тенденція до універсальності використання. Наприклад, переходячи до розмови іншою мовою, нам доводиться використовувати інші загальні слова щодо знайомих предметів і понять, однак знайому нам людину ми будемо називати одним і тим же іменем, незалежно від того, якою мовою ми до нього звертаємося.

Власні імена виконують функцію міжмовного, міжкультурного містка між людьми. Ця цінна властивість власних імен, однак, породила поширену ілюзію того, що імена і назви не вимагають особливого уваги при вивченні іноземної мови і при перекладі з нього. Ради цього їх, як правило, не включають у вітчизняні двомовні словники, про них майже нічого не говориться в підручниках з мови та перекладу.

Аналіз теоретичних джерел з досліджуваної проблеми виявив що такий підхід заснований на глибокій омані. Власні імена дійсно допомагають подолати мовні бар'єри, але в своєму початковому мовному середовищі вони володіють складною смисловою структурою, унікальними особливостями форми і етимології, здібностями до видозміни і словотворення, численними зв'язками з іншими одиницями і категоріями мови. При передачі імені іншою мовою більша частина цих властивостей втрачається. Якщо не знати або ігнорувати ці особливості, то перенесення імені на іншу мову може не тільки не полегшити, але і ускладнити ідентифікацію носія імені. Вважається, що власні імена “перекладаються” самостійно, автоматично, суто формально. Результатом подібного формального підходу стають численні помилки, різночитання, неточності в перекладі текстів і неправильне використання іноземних мовних імен і назв. І це призводить до виникнення незручностей, немилозвучних або знесмислених імен і назв при перекладі.

Вищезазначені аспекти зумовили вибір теми дослідження: «передача іспанських власних назв, прізвиськ та звернень. “Прізвища, що говорять” як перекладацька проблема.».

Об’єктом дослідження є власні імена, антропоніми та “прізвищ що говорять”.

Предметом дослідження є власні імена, антропоніми та “прізвищ що говорять” в іспанській мові, їх специфіка функціонування в іспанській мові.

Мета дослідження – полягає у аналізі, пов’язаному з недостатньою увагою до імен власних в зіставній лінгвістиці, а також в викладанні іноземних мов та перекладу. Детальному розгляданні особливості їх різноманітних категорій імен і назв, дослідження складностей пов’язаних з їх міжмовним функціонуванням. А також формулювання принципів стратегії перекладача в передачі власних імен в іспанській мові.

Мета та завдання дослідження зумовили використання таких методів дослідження, як: науковий пошук, для опрацювання теоретичних матеріалів, порівняльний аналіз оригінального тексту та перекладу, індуктивний метод, який полягає у систематизації накопиченого мовного матеріалу.

Для досягнення мети встановлено такі **завдання**:

- Продемонструвати складності пов’язані з міжмовним функціонуванням імен і назв, та їх перекладом.
- Представити концепцію смислової структури і функціональних особливостей імен власних з точки зору загальної та зіставної лінгвістики.
- Розкрити та класифікувати особливості тих чи інших категорій імен власних та типи їх трансформацій.
- Дослідити граматичні та сполучні особливості іспанських антропонімів.
- Класифікувати етапи перекладів власних назв в іспанській мові та іспанські міфоніми.

Методи дослідження - Лінгвістичний аналіз було використано для дослідження особливостей власних імен та антропонімів, компаративний аналіз застосовувався для порівняння власних імен та антропонімів іспанської та української мов, синтез та узагальнення було використано для узагальнення висновків науковців та результатів власних досліджень, Загальнонауковий аналіз застосовувався для аналізу наукової літератури; класифікацію було застосовано для класифікації іспанських власних імен та антропонімів відповідно до їх специфіки, квантитативний аналіз було використано для підрахунку груп власних імен та антропонімів та типів їх трансформацій.

Матеріалом дослідження слугували різноманітні власні імена та антропонімів іспанської та українських мов, що зустрічаються в різноманітних словниках, оповіданнях, казках, документах та засобах масової інформації.

Практичне значення роботи полягає в тому, що наше дослідження може бути використаним при підготовці бакалаврів з курсу іспанської лексикології; перекладознавства.

Структура роботи складається з трьох розділів, вступу, трьох висновків, списку використаних джерел та резюме.

У першому розділі «ВЛАСНІ ІМЕНА ЯК ТИП МОВНИХ ЗНАКІВ» розглянуто сутність понять «власні імена» та «антропоніми»; встановлено проблеми відтворення власних імен у перекладі з іспанської мови; визначено особливості встановлення відповідності між іспанськими та українськими іменами власними.

У другому розділі «ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ НА ПРИКЛАДІ СУЧАСНИХ ІСПАНОМОВНИХ ТЕКСТІВ» здійснено класифікацію іспанських соматичних фразеологізмів за структурою; класифіковано іспанські антропоніми, здійснено класифікацію категорії та типів імен власних в іспанській мові.

У третьому розділі «КЛАСИФІКАЦІЇ ІСПАНОМОВНИХ ВЛАСНИХ НАЗВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД» здійснено класифікацію іспанських міфізмів та етапів перекладу власних назв; досліджено способи та методи перекладу

іспанських соматичних фразеологічних одиниць; проаналізовано використання лексичних, граматичних та лексико-граматичних трансформації при перекладі соматичних фразеологізмів.

РОЗДІЛ 1. ВЛАСНІ ІМЕНА ЯК ТИП МОВНИХ ЗНАКІВ

1.1 Проблематика перекладу власних імен

Одна з найважливіших особливостей імен власних полягає в тому, що, оскільки вони закріплюються за предметом в індивідуальному порядку, то вони повинні слугувати для позначення цього предмета не тільки в якомусь одному мовному середовищі, а й в інших мовних і культурних середовищах. Іншими словами, ім'я власне не повинно замінюватися на якесь інше позначення, коли про його носії говорять або пишуть іншою мовою.

Отже, власні імена - це об'єкт міжмовного і міжкультурного запозичення. Стосовно перекладу з однієї мови на іншу говорять про передачу імен власних. Передача іншомовних імен пов'язана з численними непорозуміннями, курйозами, помилками. Однак важливо розуміти, що їх причиною є не тільки прогалини в знаннях перекладачів, журналістів, коментаторів та інших мовних посередників, а й через деякі глибинні причини, властиві взагалі запозиченню як явищу міжмовної комунікації.

Набільш поширеним методом при перекладі власних імен є принцип графічної подібності (транслітерація). Тому що, зазвичай лінгвісти рекомендують орієнтуватися на фонетику імені при міжмовній передачі імені власного. Вони виходять з того, що усне мовлення первинне, а письмове вторинне. Але це справедливо лише в плані історії мови, але далеко не завжди — в реальній міжмовній комунікації. При запозиченні імен власних їх передача може орієнтуватися і на письмову форму. Можливе просте перенесення графічної форми імені без змін з тексту однією мовою в текст з іншою мовою. Таке найчастіше практикується, коли мови користуються загальною графічною основою писемності. Такої практики дотримуються в більшості країн, що користуються латинською графікою. Адже письмовий вигляд імені виконує ще й функцію юридичної ідентифікації. У західноєвропейських мовах власні імена, запозичені з однієї мови в іншу, як правило, не змінюють орфографію: так

зручніше читачам, які завдяки цьому підходу можуть легко орієнтуватися в будь-яких письмових джерелах. Наприклад, при використанні в іспаномовному тексті імені з мови, писемність якого заснована на латиниці, власні імена не зазнають змін. При цьому в принципі бажано, щоб відтворювалися і ті букви і діакритичні знаки, які відсутні в англійському алфавіті. Але найбільший недолік практики прямого перенесення полягає в тому, що люди які говорять іншою мовою часто не можуть визначити по написанню, як вимовляється іншомовне ім'я власне. Переносючи ім'я в незмінній формі, носії приймаючої мови нерідко нав'язують імені вимову, відповідну правилам читання на їх рідній мові.

Ще одним поширеним перекладу є принцип графічного подібності або транслітерація. Про транслітерації говорять тоді, коли мови користуються різними графічними системами (наприклад, іспанська, українська, грецька, вірменська), але букви (або графічні одиниці) цих мов можна поставити в якусь відповідність один одному, і відповідно до цих відповідностей відбувається міжмовна передача імен власних. Оскільки, наприклад, латиниця, грецький алфавіт і кирилиця мають загальну основу, то більшість букв цих двох алфавітів можуть бути поставлені у відповідність один одному з урахуванням тих звуків, які вони регулярно позначають. Транслітерація має як переваги, так і недоліки. Переваги очевидні - письмовий варіант імені не спотворюється, його носій має універсальну, незалежну від мови ідентифікацію. При транслітерації в ще більшому ступені, ніж при прямому перенесенні, запозичує мову нав'язує імені вимову за власними правилами. Особливо яскраво ця тенденція проявляється щодо античних та інших історико-міфологічних імен, читання яких в західноєвропейських мовах майже стовідсотково слід правилам приймаючої мови: наприклад, по-англійськи Афродіта (Aphrodite) — , Ясон (Jason) — подивимося тепер, як на практиці здійснюється передача імен з мов, чия писемність заснована на латиниці, на російську мову і реально має місце практика прямого перенесення імені, тобто написання його латинськими літерами.

Справа в тому, що в англійській, іспанській, українській, угорській та інших мовах багато букв латинського алфавіту або змінили своє звукове значення, або

читаються нестандартно в певних буквосполученнях і словах. Тому транслітерація їх російськими літерами, якщо її проводити послідовно, буде породжувати варіанти цих імен, мало схожі при читанні на оригінали.

Не потрібно забувати і про принцип фонетичної подібності або транскрипцію. Оскільки звукова система мови первинна, а письмова вторинна, логічно при запозиченні імені керуватися принципом досягнення фонетичної близькості до оригіналу. При передачі імені власного насамперед ставиться завдання якомога точніше передати засобами мовою перекладу звучання вихідного імені. Цей принцип отримав назву транскрипції, і він є головним сучасним принципом передачі імен власних українською мовою. При цьому мета, до якої повинна прагнути система транскрипції, полягає не стільки в тому, щоб якомога ближче передати звучання іншомовного імені буквами приймаючої мови, скільки в тому, щоб дотримати принцип взаємно однозначної відповідності між фонемами оригіналу і їх графічними відповідностями в приймаючій мові. Відразу треба відзначити, що ця мета далеко не завжди досяжна. Фонологічні системи різних мов, як правило, настільки специфічні, що їх звуки неможливо поставити у взаємно однозначну відповідність.

Часто запозичує мову нав'язує імені інший наголос. В українській передачі багатьох імен власних з іспанській та деяких інших мов наголос часто зсувається на останній або передостанній склад. Така постановка наголосу не є результат якоїсь "несвідомості" або "неосвіченості" мовців. Вона викликана внутрішніми законами ритміки української мови і носить мимовільний характер. Щоб поставити в цих іменах наголос на перший склад (за аналогією з вихідною мовою), мовець повинен зробити свідоме зусилля. При цьому не виключено, що співрозмовники вважатимуть подібне вимову навмисною або навіть снобістською.

Сучасна перекладацька практика виробила принцип практичної транскрипції, який націлений на передачу звучання імен власних, але в той же час включає в себе деякі елементи транслітерації. Адже не можна не враховувати, що при міжмовної комунікації величезні обсяги інформації передаються саме в

письмовому вигляді, тому особливості написання імен власних також слугують більш точною вказівкою на носія імені.

Проблема національно-мовної приналежності пов'язана також з античною та біблійною етимологією імен. Носії сучасних імен можуть по асоціації бути порівняні зі своїми тезками в історії та міфології. У таких випадках перекладач стоїть перед дилемою: орієнтуватися чи на сучасну форму даного імені у вихідній мові (наприклад, Ілайджа, Рут, Хейгар) або на його історичний або міфологічний прототип в тому вигляді, в якому він зафіксований мовою перекладу (відповідно Ілля, Рут, Агар).

На жаль, в українській мові вже широко поширилися неправильні з точки зору правил транскрипції зі східних мов варіанти назви японських і корейських корпорацій: Toshiba - Тошиба (правильно Тосіба), Hitachi — Хітачі (правильно Хітаті), Samsung — Самсунг (правильно Самсон) і ін. На жаль, ці лінгвістично некоректні назви вже прийняті і самими цими компаніями на українському ринку, тому в ряді випадків доводиться вважати їх вже усталеними «традиційними» відповідностями і використовувати в подальшому. Однак зі сказаного не випливає, що закріпилися у вживанні помилкові варіанти транскрипції можна вважати за зразок. Навпаки, завдання перекладача-протистояти цій неписьменній тенденції і використовувати ту струнку систему практичної транскрипції зі східних мов на російську, яку давно розробила вітчизняна орієнталістика.

Крім транскрипції і транслітерації, в практиці запозичення і передачі імен спостерігається ще один досить слабо вивчений принцип — принцип етимологічної відповідності, або транспозиції. Транспозиція полягає в тому, що ім'я власне в різних мовах, які розрізняються за формою, але мають загальне лінгвістичне походження, використовуються для передачі один одного. В одних випадках транспозиція застосовується регулярно, в інших — епізодично. Транскрипція іншомовних імен часто призводить до появи не властивих українській мові звуків - і буквосполучень (наприклад, йо, уе, жю, іе, ця): це часто робить їх важко читаємими. Ось чому при передачі імен можливі деякі відступи від загальних правил транскрипції, націлені на більш зручне проголошення імені

в приймаючій мові, особливо якщо цього вимагає характер перекладеного тексту. Крім того, можливі звукосполучення, що викликають в приймаючому мовою небажані асоціації з лексикою зниженого регістра, включаючи вульгаризми і лайливі слова. У цьому випадку краще виявляються варіанти, відступаючі від фонетичного принципу або регулярних правил транскрипції. Це б втім, традиційний варіант передачі -Kiev теж зберігається; його підтримує, зокрема, закріпилася в англійській мові назва страви котлети по-київськи - chicken Kiev.

Збереження тотожності імені власних імен володіють варіативністю, тобто один і той же предмет часто можливо називати декількома різними способами, видозмінюючи його ім'я. У антропонімів це проявляється в утворенні зменшувальних і скорочених форм (наприклад, від особистих імен), а також прізвищ членів однієї сім'ї з різним морфологічним оформленням. Схеми варіативності особистих імен виявляють істотні відмінності в різних мовах. В іспанській мові усічені і зменшувальні форми все більше виявляють тенденцію до ізоляції від повних форм і інших зменшувальних варіантів. Вибір того чи іншого варіанту диктується не ситуацією, а певною перевагою носія імені. В українській мові, навпаки, існує велика кількість зменшування і оціночних форм, якими людини іменують в залежності від обстановки спілкування, ставлення мовця, ступеня знайомства і т. д. Однак зв'язок між варіантами імені далеко не завжди зберігається при запозиченні імені або його передачі іншою мовою. Наприклад, український читач може не відразу зрозуміти, що Ейб Лінкольн — це та ж людина, що і відомий йому Авраам Лінкольн, Меймі і Пеггі — це варіанти імені Маргарет, а рід — імені Резерфорд. При передачі на іншу мову у читачів нерідко виникають труднощі з ідентифікацією варіантів одного і того ж імені. Виходить, що принцип транскрипції йде в цих випадках врозріз зі збереженням тотожності імені власного. Ми ще повернемося до цього питання в розділі, присвяченому антропонімам.

Адаптація імені до граматичної системи приймаючої мови звуковий вигляд слова імені власного тісно пов'язаний з його граматичної категоризацією. В українській мові запозиченому імені або назві обов'язково присвоюється значення

граматичного роду, яке диктується нормами української мови, а не початкового. Так, назви французьких річок Oise, Orne, Creuse, Aude, міст Cannes, Lille, областей Provence, Touraine у французькій мові — жіночого роду, а їх українській відповідності — Уаз, Орн, Крез, Од, Канн, Лілль, Прованс, Турен — чоловічого роду, як і більшість українських іменників, що закінчуються на приголосний.

Здатність імені до словотворення потрапивши в нове мовне середовище, власне ім'я повинно знайти здатність утворювати похідні слова. Ця здатність багато в чому залежить від того, наскільки органічно увійде в приймає мову запозичений варіант власного імені.

Врахування історичної традиції міжкультурні та міжмовні контакти мають багатомісячну історію. Імена і назви давно запозичуються з однієї мови в іншу, зазнаючи найрізноманітніші спотворення або змінюючи свій вигляд в ході розвитку і трансформації мов. При зіставленні багатьох імен власних, які позначають одні й ті ж предмети в різних мовах, часто помітно, як вони несхожі. Словесний знак за своєю природою довільний. Більш того, одному і тому ж предмету можна присвоїти кілька різних імен. Кожна мова і навіть невелика спільнота людей може в принципі дати об'єкту те найменування, яке захочуть його носії. Навіть в межах однієї країни можуть співіснувати різні варіанти одних і тих же назв. Наприклад, у Швейцарії, де офіційними є чотири мови (німецька, французька, італійська та ретороманська), співіснують дублети назв ряду міст: Базель — Basel і Bâle, Сьєр — Sierre і Siders та ін. Мовна практика від цього не страждає, але у тих, хто не належить до відповідної комунікативної сфери, можуть виникнути труднощі при співвіднесенні імен з їх носіями. З подібними труднощами стикаються і перекладачі. Багато імен власних прийшли в українську мову давно і не завжди з першоджерел. Це особливо стосується історичних, релігійних, фольклорно-міфологічних і літературних імен і назв. Не всі з них читаються і пишуться так, як припускають сучасні норми і рекомендації в області практичної транскрипції. Принцип історичної традиції вимагає і від сучасних перекладачів орієнтуватися на цей варіант, що, втім, необхідно лише тоді, коли мова йде саме про цього персонажа. Якщо ж мова йде про якусь іншу людину і не

проводиться ніяких аналогій з героєм Річардсона, то в цьому випадку принцип історичної традиції не актуальний, і слід виходити із загальних правил практичної транскрипції.

Врахування конкретної прагматичної задачі практичні рішення щодо передачі імен власних у величезній мірі залежать і від конкретного завдання, яке стоїть перед учасниками міжмовної взаємодії. Ясно, що різні завдання будуть стояти перед художніми перекладачами і картографами, авторами субтитрів на іноземних фільмах і телеграфістами, спортивними журналістами та відділами реєстрації іноземних громадян. Також, важливо підкреслити той факт, що читач може мати справу з іменами власними, що походять з самих різних мов і що йому ні в якому разі не слід допускати "англізації" таких імен власних. На жаль, в наші дні це вже стало сумною масовою тенденцією, особливо щодо імен власних зі східних мов.

Отже, ми можемо зробити висновок що явище запозичення знаходиться під впливом самих різних, часом суперечливих факторів, що пояснюється взаємодією структурно різних мовних систем. При передачі імен власних іншою мовою слід керуватися цілим рядом принципів, але ці принципи не можуть бути дотримані всі відразу і в рівній мірі. Тому перекладачеві слід в кожному конкретному випадку вибудовувати систему пріоритетів. Спробуємо приблизно викласти рекомендовану стратегію передачі імен власних при перекладі з англійської мови на російську. Отже, для прийняття коректного рішення про передачу імен власних, яке вам раніше не зустрічалося, рекомендується:

Переконатися, що ви маєте справу з ім'ям власним, тобто назвою індивідуального предмета в англійській мові для вказівки на імен власних застосовується велика буква, проте з великої літери пишуться і інші слова, крім імен власних: наприклад, назви національностей, наукові назви видів рослин і тварин, а також загальні слова, яким в тексті надається особливе значення або узагальнений зміст. В історії перекладу було чимало випадків, коли за ім'я власне приймали загальне слово, і навпаки.

Визначити, до якого класу предметів (денотату) відноситься ВІ. Коли встановлено категорію імені або назви (антропонім, топонім, назва корабля, організації тощо), можливо врахувати додаткові особливості його понятійного значення, впливають на вибір варіанту передачі і на переклад контексту.

Визначити національно-мовну приналежність ВІ. Це дозволяє вибрати правильну систему орієнтирів при транскрипції або виборі традиційного варіанту передачі ВІ.

Перевірити, чи не має ВІ традиційних відповідностей. Це особливо важливо, якщо в тексті згадуються якісь ВІ - торичні події. Історія з найдавніших часів аж до кінця ХХ століття вже описана і проаналізована, і в певній літературі зазвичай вже закріпилися традиційні співвідношення для історичних ВІ. Деякі з традиційних відповідностей можуть навіть бути помилковими з точки зору сучасної лінгвістики, але їх все рівно використовують, щоб не вступати в протиріччя з масивом історичних, енциклопедичних та літературних джерел, а також щоб підтримати тотожність імені власного ного в мові перекладу. Все сказане відноситься також до ВІ з області релігії, міфології, фольклору, художніх творів. Звичайно, і в довідковій літературі існують різні варіації передачі, можливі і лакуни, тобто відсутність встоявших відповідностей. У будь-якому випадку перекладачеві необхідно глибоко проаналізувати ситуацію і тільки після цього приймати одне з наступних рішень:

- а) слідувати традиції, а при наявності декількох традицій відповідностей-обґрунтовано обрати одну з них;
- б) порушити традицію і дати новий варіант з урахуванням яких-небудь нових обставин або на основі якихось вагомих причин.

Прийняти перекладацьке рішення з урахуванням всіх компонентів форми і змісту ВІ, характеру перекладу і цільової аудиторії попередні етапи роботи вимагають від перекладача звернення до словників і довідкових джерел. Якщо ж перекладач приходить до висновку, що готового рішення в цих джерелах немає, то слід не тільки прагнути до того, щоб передати адекватно найважливіші компоненти форми і змісту, а й приділити особливу увагу наступним моментам:

- а) зручність вимови і милозвучність отриманої відповідності;
- б) можливість відмінювання цього еквівалента, вживання його у фразі, образування похідних слів;
- в) збереження тотожності імені;
- г) придатність підсумкового варіанту для практичних потреб цільовиття аудиторії, якщо така мається на увазі.

Як ми вже переконалися, для еквівалентного перекладу тексту, якій містить ім'я власне, буває недостатньо передачі його фонографічної оболонки. Проаналізував смислові та культурно-прагматичні аспекти такого тексту, перекладач повинен зробити вибір на користь варіанту відповідності, оптимального для кожного випадку.

Торкаючись проблеми власних імен у перекладі, дослідники традиційно використовують термін “передача” а не “переклад”. Правильна передача власних імен має велике значення: неточності можуть спричинити фактичні помилки і втрату національного колориту. Часто причини цих проблем полягають в тому, що власні імена володіють складною смисловою структурою, унікальними особливостями форми і етимології, численними зв'язками з іншими одиницями і категоріями мови.

Дослідники виводять деякий набір прийомів, призначених для перекладу імен власних, якое: транслітерація, транскрипція, транспозиція і калькування. Однак в практичному відношенні проблема виявляється набагато складніше, ніж здається. При перекладі імен власних нерідко виявляються «розбіжності рівнів перекладності» при переході з одного мовного рівня на інший при перекладі.

Таким чином, при роботі з власними іменами необхідно враховувати загальні теоретичні положення і, спираючись на своє володіння мовами, фонові знання, досвід, а також на контекст, вибирати найбільш підходяще рішення в кожному окремому випадку.

1.2 Загальнолінгвістичні властивості імен власних

Слова і фразеологічні словосполучення узагальнено іменуються лексичними одиницями або словесними знаками. Людина користується цими словесними знаками для того, щоб з їх допомогою висловити своє сприйняття дійсності, свою думку. Ці словесні знаки є результатом прагнення людини до економії власних сил, до отримання зручності в спілкуванні. Наприклад, якщо потрібно залучити увагу іншої людини до якого-небудь предмету, необов'язково кожного разу підводити її до цього предмету і вказувати на нього. Таке указання на предмет можна замінити словом, (або кількома словами).

Тому словесні знаки мають форму і зміст. Форма у словесного знака подвійна - звукова (фонетична) і письмова (графічна). Це умовний набір деяких звуків і графічних знаків (букв), який усвідомлюється як єдине ціле. Формальна сторона словесного знака доступна і наочна, саме з нею мають справу впершу чергу лінгвісти і перекладачі.

А зміст словесного знака визначається тими вихідними предметами і поняттями, до яких він відноситься. Якщо зміст словесного знака невідомо, то визначити його нелегко, так як словесні знаки умовні, та й вказувати на предмет вони можуть. Зв'язок між формою і змістом словесного знака позначається в лінгвістиці терміном номінації. Найбільш цікавою серед них є так звана предметна (ідентифікуюча) номінація, що позначає предмети.

Поняття «предмет» потрібно розуміти у широкому сенсі: воно включає до себе як неживі предмети, так і живі істоти, в тому числі людей. Залежно від характеру номінації імена предметів поділяються на два види: загальні і власні. Імена загальні позначають деяку безліч схожих предметів.

У мові вони можуть відповідати або якогось одного предмету з цієї безлічі, або до всіх цих предметів відразу як до певної категорії (наприклад: корабель, хлопчик, установа, газета). Про імена загальні в лінгвістиці говорять, що вони володіють класифікуючою номінацією.

Загальне ім'я може позначати клас предметів або якийсь окремий предмет всередині цього класу. Це буває, коли:

а) індивідуальні ознаки предмета не мають значення:

«Es demasiado joven para subir una montaña»

б) в описуваній ситуації тільки один предмет даного класу;

в) індивідуальні ознаки предмета описуються додатковими

визначеннями: "Establecieron puestos de avanzada en la montaña con vistas a la ciudad"; "Громадянин, який втратив посвідчення, зверніться в довідкове бюро"; "Актриса згадувала те місто, де вона почала виступати в театрі".

Однак часто виникає необхідність виділяти якийсь предмет з безлічі схожих предметів незалежно від ситуації спілкування і не називаючи, при цьому його уточнюючих ознак. У такому випадку зручно присвоїти цьому предмету окреме ім'я, яким не можна буде назвати будь-який інший схожий предмет. Таке ім'я називається власним.

Власні імена, слугують для особливого, індивідуального позначення предмета безвідносно до описуваної ситуації і без обов'язкових уточнюючих визначень. Власні імена виконують функцію індивідуалізуючої номінації. У іменах власних слід розмежовувати пряму (первинну) і переносну (вторинну) номінативні функції.

У прямій номінативній перенос номінативних функцій імен власних характеризується перенесенням найменування на інший предмет, в зв'язку з чим воно отримує здатність приписувати якісь властивості ряду об'єктів. Через номінативний перенесення можливий перехід імен власних в загальні слова. Предмет, що позначається ім'ям власним, називається носієм імені, або референтом. Референтами імен власних можуть бути люди, тварини, установи, компанії, географічні та астрономічні об'єкти, кораблі та інші найрізноманітніші пре

дмети.

До імен власних можна віднести також назви книг, фільмів, інших творів літератури і мистецтва. Важливо відзначити, що іменам власним певною мірою властива і класифікуюча номінація. Адже вони виділяють предмет з класу аналогічних предметів, що значить те, що вони неявно укладають в собі указання на цей клас. Так, кожна з кличок «Бобик, Барбос, Шарик» відноситься до якоїсь окремої собаки, але завдяки тому, що це саме собачі клички, можливий перехід цих імен власних в загальні імена: слова бобик, барбос, шарик втрачають індивідуалізуючу функцію і можуть вказувати на будь-яку собаку.

З іншого боку, носії мови мають певну ступінь свободи в користуванні номінативними одиницями — вони можуть привласнювати, наприклад, людські імена собакам, кораблям, тайфунам і т. д. Зв'язок індивідуалізуючого імені з поняттям в мові можна проілюструвати наступним прикладом. У драматичній сцені Гоголя «Гравці» шулер Іхар'єв дає назву «Аделаїда Іванівна» картковій колоді. Зрозуміло, що дане найменування не буде пов'язано з поняттям "карткова колода".

Однак якщо відволіктися від конкретної ситуації, то, взяте ізольовано від контексту, ім'я Аделаїда Іванівна будь-яким носієм мови буде співвіднесено все ж з поняттями «людини», «жінки», навіть незалежно від того, кому належать ці ім'я та по батькові. Предметів, гідних присвоєння індивідуального імені, так багато, що власні імена знаходяться як би за рамками основного лексичного складу мов. Як зазначав лінгвіст Е. Пулграм, «я не можу дозволити собі запом'ятовувати ім'я будь-якої людини тільки заради самого знання, тому що занадто багато імен обтяжили б тоді мою пам'ять».

Аналогічним чином, неможливо знати назви всіх існуючих географічних об'єктів, компаній і т. д. однак кожній людині волею-неволею доводиться знайомитися з власними іменами більш-менш значного числа людей, тварин та інших одухотворених і неживих предметів.

Під цими іменами вони відомі в якомусь колі носіїв мови, або в певній сфері спілкування. Через це власні імена опинилися ніби на периферії мовної системи. Носіїв імен загато багато, їх різноманітність загато різна. Ось чому власні імена виявилися поза сферою уваги багатьох тлумачних і двомовних словників, підручників, посібників для перекладачів. І це несправедливо: тому що, ця лексична категорія володіє складними формальними, змістовними та асоціативними характеристиками, знання яких абсолютно необхідно людям в процесі подолання мовних і міжкультурних бар'єрів.

Як уже зазначалося, власні імена мають формальну і змістовну сторони. Однак що вважати змістом (тобто значенням) імені власного? З одного боку, в лінгвістиці наголошується на тому, що власні імена, що відносяться до окремих предметів, "але ніяк не характеризують їх, не повідомляють про них нічого істинного або помилкового». Але в той же час, "оскільки ім'я власне відноситься до одиничного предмету, його зміст відповідає всій сукупності його властивостей в їх нерозчленованій цілісності» Така складність семантики імен власних, що породжує різні підходи до проблеми, призвела до появи взаємовиключних концепцій значення імен власних. Деякі автори стверджують, що власні імена позбавлені значення, інші вважають їх значення неповноцінним або лежачим в іншому, ніж у загальних, інформативному плані, а треті приписують їм ще більш змістовне значення, ніж загальним іменам.

В першу чергу, потрібно звернути увагу на те, що всі власні імена мають значення

предметності, тобто частиною їх змісту (значення) є як би повідомлення про існування якогось предмета (або сутності, яку ми уявляємо собі як предмет).

Крім того, більшість імен власних позначають якийсь клас предметів, серед яких один предмет виділяється особливо. В системі з логічної точки зору індивідуалізуюча номінація можлива тільки серед предметів, вже якось класифікованих на основі узагальнення. Дивно було б взагалі говорити про "антропонімах", "топонімах" та інших категоріях

імен власних, якби вони не були пов'язані відповідно з поняттями "людина", "територіальний об'єкт" і т.п. або якби цей зв'язок була чимось повністю залежним від контексту і особистого бажання мовців.

Власні імена, позначаючи індивідуальний предмет, закріплюють в своєму значенні якусь угоду, умовляння іменувати даний предмет певним чином.

Ще одним важливим моментом є те, що власні імена несуть в собі якусь інформацію саме про цей предмет, про його властивості. Ця інформація може бути

багатою або бідною, і вона буває різною мірою відома в різних сферах спілкування. Якщо ця інформація набуває поширення в масштабах всього мовного колективу, то це означає, що відомості про даний предмет є частиною мовного значення імені власного.

Таким чином, в значенні імені власного можна виділити щонайменше чотири компоненти:

- а) буттєвий, або інтродуктивний — існування і предметність. Даний компонент значення являє собою як би згорнуте повідомлення: "- існує такий предмет». Цей компонент є загальним для всіх предметних словесних знаків-загальних і власних;
- б) класифікуючий — приналежність предмета до певного класу. Такий клас будуть називати денотатом імені. Денотатом антропонімів, наприклад, є люди. А денотатами багатьох антропонімів — також класи чоловіків та жінок; денотатами зоонімів — тварини; денотатами топонімів можуть бути континенти, океани, моря, країни, річки, острови, населенні пункти, вулиці і т.д. Цей компонент значення являє собою як би згорнуте повідомлення: «Цей предмет — людина (річка, будівля і т.д.)»;
- в) індивідуалізуючий — спеціальна приналежність цього імені для указання одного із предметів в рамках денотата. (Як уже відмічалось, такий окремий предмет називається референтом імені). Разом, компоненти (а), (б) і (в) являють собою як би згорнуте повідомлення: «Є така людина яка, зветься Джоном»; «Річка, проіснування якої ми вже повідомили, називається Ніагара» і т.п.;

г) характеризуючий — набір признаков референта, достатніх, щоб співрозмовники розуміли, про кого або про що йде мова. Данний компонент значення, наприклад, імен власних Ніагара являє як би згорнуте повідомлення: «ця річка протікає у Північній Америці и утворює один із найбільших водоспадів світу».

Значення імен власних уявлення і знання, пов'язаних із різними людьми та з одним і тим же референтом, звичайно, можуть відрізнятися. Наприклад, різні носії іспанської мови можуть пов'язувати різні уявлення наприклад, з містом Альбасете. Однак в тій місцевості де цей топонім, має особливе значення для життя і спілкування, спільним для розмовляючих буде знання про те, що це є невелике, але старе місто на півдні країни. Учасники первної сфери спілкування вкладають у своє мовлення фонові знання про конкретний предмет, а якщо ця сфера спілкування поширюється на весь мовленнєвий колектив, то із їх фонівих знань складається індивідуалізуючий компонент значення імені власного в мові як в системі.

Однак цими компонентами значення ВІ також не обмежується. Справа в тому, що в мові можливе перенесення індивідуального найменування на інший об'єкт, в зв'язку з чим ВІ отримують здатність приписувати якісь властивості ряду об'єктів, тобто набувають властивості загальних. Це стосується конкретних категорій ВІ (антропоніми, топоніми і т.д.). Питання про значення ВІ має не тільки теоретичний інтерес. Він стає надзвичайно актуальним при міжкультурних і міжмовних контактах. Здавалося б, власні імена легко перетинають міжмовні бар'єри, оскільки прагнуть зберегти свою зовнішню форму і при використанні поза сферою «рідної» мови. Однак іноді досить істотним елементам їх змісту буває набагато важче подолати такі бар'єри. А без збереження свого значення ВІ не можуть функціонувати в іншому мовному середовищі. Звідси-можливі проблеми нерозуміння і неточного сприйняття текстів, що містять імена. Тут - величезне поле знань для освоєння перекладачами і всіма, хто вивчає або викладає іноземну мову в зіставленні з рідною.

1.3 Поняття “Прізвищ що говорять” та способи їх перекладу

"Прізвища що говорять" - це художній метод, який використовують для того, щоб підкреслити одне з основних якостей персонажа. Вони допомагають читачеві розібратися в характері героя. Коли письменники підбирають прізвище, воно стає прізвиськом, образним епітетом не одного конкретного персонажа, а цілої плеяди літературних персонажів.

Термін "Прізвища що говорять" зустрічаються досить часто, і дуже широко затребуваний у письменників. Відомі класики часто надавали своїм персонажам прізвища які б описували цих персонажів. Перекладачам вже давно відома проблема так звані "прізвища що говорять" і одним із основних питань які з'являються - чи треба їх перекладати? І яким чином? Цей прийом, безумовно, важливий для розуміння тексту, але як донести його до зарубіжного читача? Обмежитися калькою, начинити текст виносками або все ж придумати переклад?

В цілому слід визнати, що проблема передачі коннотацій, пов'язаних з соціальним статусом носіїв особистих імен, у багатьох випадках не може бути вирішена в перекладі. Такими конотаціями найчастіше доводиться "жертвувати", а якщо вони дуже важливі для правильного розуміння тексту, то їх доводиться роз'яснювати в коментарях і примітках. В деяких випадках можливо використовувати прийом компенсації, тобто виражати ці конотації за допомогою інших елементів тексту.

Будь-яких загальних правил перекладу "прізвищ що говорять" не існує. Можна лише вказати на ряд найпоширеніших прийомів, якими користуються перекладачі.

Зазвичай перекладачі творів художньої літератури транслітерують або транскрибують імена та прізвища персонажів. Це пояснюється прагненням уникнути надмірно емоційного забарвлення, через яку ім'я може перетворитися на прізвисько, а також рядом інших міркувань – наприклад, бажанням підкреслити національність персонажа.

Але якщо в імені або прізвищі міститься характеристика героя, їх експресивна і стилістична функції починають домінувати над чисто номінальною. Крім того, формальні атрибути імен літературних персонажів можуть відігравати важливу роль, викликаючи асоціації з певною епохою, вказуючи на соціальне становище героя і т. п.

Одна з ознак говорить імені власного-наявність немаркованої основи, що представляє собою «звичайне» слово. Приклад тому-широко поширене англійське прізвище Сміт (Smith – «Коваль»). Якщо подібна немаркована основа будь-яким чином характеризує персонажа-розповідає про його особисті якості, становище в суспільстві і т.п., – вона робиться значущим елементом імені власного, а самі ім'я або прізвище стають говорять.

Мабуть, найпоширеніша стратегія при перекладі "прізвищ що говорять" - це буквальный переклад немаркованої основи зі збереженням іншомовних суфіксів і закінчень, які вказують на національність персонажа: painter A. Fresco – «художник А. Фреско» (ІТ. fresco – «фреска»), general Goodwin – «генерал Побединг» (англ. good win « "славна перемога"»).

При перекладі "прізвищ що говорять" дуже важливо брати до уваги стилістичне забарвлення. Стилiстичне забарвлення значимого елемента в перекладеному тексті повинна відповідати або бути близькою до його стилістичної забарвленням в оригіналі. При цьому точний переклад немаркованої основи дуже часто відступає на другий план: priest Beads (англ. beads «» чотки«, Нейтральне емоційне забарвлення) – « священник Четкінс " (Нейтральне емоційне забарвлення), але gardener Glumboso (англ. glum « "похмурий«, негативна емоційна забарвлення) – « садівник Розвороль" (негативна емоційна забарвлення).

Поняття прізвиська (nickname) в англомовній лінгвістиці трактується по-різному і в досить невизначених межах. Е. Партрідж, визначаючи англійський термін nicknames як " до або заступники імен ", суперечить цьому визначенню-коли в поняття nicknaming включає зневажливе або фамільярне використання дериватів особистих імен, напри- заходів: Betsy plays magnificently in Wimbledon doubles (газетний заголовок: "Бетсі чудово зіграла в парних змаганнях на Вімблдонському турнірі"). Іноді до nicknames зараховуються зменшувальні форми особистих імен. Іншими словами, однаковості в тому, що вважати прізвищем, немає. Схоже, що зарубіжні лінгвісти користуються чисто інтуїтивним уявленням про цю лексичної категорія.

У російській ономастики прізвисько розглядають як вид антропоніма-додаткове ім'я, дане людині оточуючими відповідно до його характерною рисою, супутнім його житні обставинам або за якою-небудь аналогії. Лінгвістів, які досліджують прізвиська з цієї точки зору, інтересують найчастіше мотивація і конкретні причини, що призводять до виникнення прізвиська у конкретної людини. Такий історический підхід може бути цікавий, проте мотивація прізвища може виявитися рухомий, вона уточнюється і змінюється. Крім того, причина виникнення прізвиська може надатися настільки випадковою, що в сучасному вжитку прозвище іноді відчувається як невмотивоване.

Розглядаючи прізвиська не з точки зору їх виникнення, а з точки зору вживання, можна відволіктися від конкретних мотивів наречення людини прізвиськом і навіть від того, наскільки сенс прізвиська відповідає реальним якостям його носителя. Більшість прізвиськ, звичайно, образні, але ця образність має узагальнений характер. Одні прізвиська дійсно називають якусь рису характеру або зовнішню прикмету; інші ж розпливчасто-образні, допускають різні тлумачення або взагалі не пов'язані з характеристиками людини. Крім того, є досить велика група прізвиськ, у которів мотивація або внутрішня форма відсутня (найчастіше це відфамільні прізвиська типу Соор від Cooper, Willie від Wilson, Rocky від Rockefeller і т.п.). Функція таких прізвиськ не в тому, щоб якимось характеризувати людину, а просто у використанні нестандартного способу іменування, в трансформації антропоніма, що

(за аналогією з варіюванням особистих імен) надає їм емоційно-оціночну насиченість.

Отже, прізвисько можна охарактеризувати як неофіційне експресивно-образне або емоційно-оцінне ім'я, вимагається на додаток до антропоніму або замість нього.

(Відмітимо попутно, що у людини може бути багато прізвиськ.)

При спробі віднести прізвисько до того чи іншого типу мож-але використовувати різні критерії:

- залежність прізвиська від ситуації;
- склад прізвиська;
- характер комунікативної сфери.
- ступінь характеристизації референта.

Говорячи про залежність прізвиська від ситуації, почнемо з так на ситуативних прізвиськ, що виникають в конкретній ре ситуації з певного приводу. Прізвисько утворюється, якщо якому-небудь характеризує слову або словосполученню надаються формальні ознаки антропоніма (тобто його тильные додатки). Ситуативні прізвиська виникають насамперед тоді, коли ім'я референта невідомо або не має значення, але людини потрібно якось виділити серед інших.

Але ситуативні прізвиська - не просто зручні заступники ім'я. Вони містять в собі спосіб дати людині таку лаконічну характеристику, яка в іншому випадку могла б повимагати більш розгорнутого формулювання:

Прозвищные персоналії. Деякі прізвиські іменування утворюються шляхом простого приєднання до антропоніму будь-якого епітета типу Great, Magnificent, Admirable, Wonderful і т. п. особлива характер-ною в минулому була практика приєднання епітета (Великий) до імен царюючих осіб. Слід мати на увазі, що традиція ця не у всіх випадках однакова в різних мовах. Так, якщо в англійській мові цей епітет постійно присутній в іменуванні Alexander The Great, то в російській мові цього історіческого діяча все-таки частіше звать Олександром Македонським, ніж Олександром Великим. Що стосується множинних прізвиськ, то вони у всіх мовах нескінченно різноманітні і практично незорі. Однак серед

них виділяється ядро, що утворює своєрідну номенклатуру. Це типові, можна навіть сказати, стандартні прізвиська, основна властивість яких в тому, що вони регулярно вживаються щодо людей з певними характеристиками.

Стандартність і регулярність багатьох множинних прізвиськ пояснюється тим, що зовнішні ознаки і властивості поведінки і характеру, як найбільш доступні для спостереження і самі об'єкти сприйняття людини іншими людьми, є главною підставою для характеризує прізвиської номінації.

Спробуємо систематично представити деякі категорії множинних прізвиськ англійської мови. Найявний в нашомовий матеріал підрозділяється на наступні групи найбільш типових прізвиськ (більшість цих прізвиськ мають розмовно-знижений характер): 1) прізвиська, що вказують на зовнішній вигляд в цілому: Buttercup, Cookie, Bunny (всі-прізвиська красивих дівчаток);

Scarecrow, Goofy, Ugly Mug, Fish Face, Monkey Face, Horse Face, Toad, Owl (прізвиська некрасивих); Slob, Dirty Dick, Stinky, Fleabait (прізвиська нерях).

2) прізвиська, що вказують на зростання і особливості статури:

Lanky, Lanky Liz, Lanky Panky, Bony Moroney, Bony Melony, LSD (Long Skinny Davy), Skinny Liz, Skinny Minnie, Spindle Dick, Thinima (прізвиська худих); Long, Longshanks.

3) прізвиська, що вказують на особливості окремих частин тіла і деталі зовнішнього вигляду: Big Head, Buffhead, Melon Head (більшеголовий); Big Mouth (більшеротий, а також болтливий); Bow Legs (кривоногий); Freckles, Spotty Dick (веснушчатий); Red, Rusty, Ginger (Том).

4) прізвиська, що вказують на звички і особливості поведінки: Slow Joe (ледачий); Speedy (спритний); Limpy (кульгавий); Lefty (лівша); Gabby (балакучий); Merry Andrew (веселий); Flash Harry (той, хто любить працювати напоказ); Marred Lip, Moan-a-Lot, Waterworks Willie, Tearful Tilly, Mona Lisa.

Crybaby Joe, Whiner (плакса); Tom O'dream (сонний або розсіяна людина); Lost Lawrence (той, хто часто отсутствує або спізнюється); Gobble Gobble Girty, Hungry Horace (жаднюга).

5) прізвиська за етнічним або расовим походженням: Mick, Paddy (ірландець); Jock, Mack, Sandy (шотландець); Taffy (виходець з Уельсу); Moses, Ikey (єврей); Yank (ee), (Brother), Bluenose (канадець); Jap (японець); Chink (китаєць); Fritz, Heinie, Kraut, Boche, Jerry (німець).

7) прізвиська, що містять суб'єктивну оцінку загального характеру: Buddy, Bub, Pops, Precious, Peanuts, Goo Goo (загальна попомилкова оцінка); Creep, Boo (неприятна оцінка).

8) прізвиська, що містять оцінку розумових здібностей: Clever Dick, Smart Alec, Tricky Dickie, Fox (розумний, хитрий); Dumb Dora, Numb Skull, Silly Billy, Thick Mick, Nutcase (дурний, недалекий); Tom O Bedlam, Tom Fool (ненормальний).

При перекладі текстів, що містять прізвиська, важливо усвідомити, до якого типу належить те чи інше прізвисько англійської мови, так як еквівалентна відповідність повинна бути перш за все функціональною. Інакше кажучи, необхідно прагнути до того, щоб російське прізвисько в тій же мірі виявляло залежність від ситуації, від справжнього антропоніма або містило вказівки на ті ж ознаки свого носія.

Іноді ситуативні прізвиська цілком адекватно передаються і просто словосполученням з загальних слів. У протиположність цьому внеситуативні прізвиська повинні мати постійний еквівалент у тексті перекладу, оскільки такі прізвиська слугують для індивідуалізації людини і не можуть бути опущені.

Істотно при цьому те, наскільки актуальна мотивованість прізвиська.

Асоціація, що викликала до життя те чи інше прізвисько, може бути настільки випадковою, що потім не піддається розшифровці. У художніх творах з використанням прізвиськ така асоціація часто розкривається в тексті. Але якщо вона заснована на кумедних співзвуччях, грі слів, перед перекладачем постають складні завдання. Він повинен відтворити процес і характер прізвиської номінації, використавши засоби російської мови.

Способи перекладу говорять імен. Розглянемо основні способи перекладу імен власних. Транслітерація і Транскрибування – формальне побуквенне відтворення вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту перекладає мови,

буквена імітація форми вихідного слова. Цей прийом затребуваний в тих випадках, коли мови користуються різними графічними системами, одиниці яких ставлять в певну відповідність один з одним. Письмова форма імені при такому способі перекладу спотворюється мінімально, в чому і полягає його основна перевага. Однак якщо перекладається ім'я є мовцем, цей спосіб явно не підходить, адже найчастіше в імені або прізвища укладена вся суть, що дає часом більш точну характеристику героя, показуючи його з різних сторін. Ім'я може сказати нам більше, ніж задумав автор.

Іншим способом перекладу є калькування « " спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин-морфем або слів (у разі стійких словосполучень) їх лексичними відповідностями в ПЯ». Дуже часто калькування при перекладі супроводжується різними трансформаціями (морфологічними, синтаксичними та ін.) наприклад, зміною порядку калькованих елементів. Безумовно, цей спосіб перекладу поєднується з іншими-транскрипцією, транслітерацією. Такий спосіб називають змішаним (поєднання транскрипції і семантичного перекладу) і нерідко застосовують в тих випадках, коли до складу назви входить значуще слово. Цей спосіб частіше використовується при перекладі, тому що з його допомогою можна переводити говорять імена, використовуючи слова, що несуть величезний сенс при правильному розумінні того чи іншого імені. Схрещуючи різні способи можна прийти до більш точного перекладу і домогтися того, що хотів передати автор оригінального твору.

Головна проблема перекладача полягає в неправильному виборі способу перекладу. Таким чином, якщо перевести імена способом транслітерації або транскрибуванням, ми зробимо грубу помилку, не розкривши головної суті говорить імені і не давши читачеві повну інформацію про героя.

Зазвичай мета перекладу - щоб іноземні читачі сприймали ім'я так само, як його сприйняли носії мови-оригіналу, передати сенс і деталі. Для цього потрібно перекласти не тільки слова, а й мову автора, підтекст і культуру. Тому ми вивели алгоритм, за яким слід переводити імена з російської на англійську мову:

- Рішення про те, що саме потрібно передати, в чому полягає сенс тексту, і, отже, імені. Якщо Твір має сильний місцевий колорит, то навіть говорять імена не повинні переводитися. Однак якщо місцевого колориту немає, то в залежності від потреб сюжету говорить ім'я може бути переведено для кращого його розуміння.
- Далі необхідно вибрати найбільш підходящий спосіб перекладу.
- Необхідно знайти в говорить імені головне вказує слово, яке і допомагає нам визначити більшу частину якостей героя.
- Переведемо це слово на англійську мову, вибираючи різні варіанти слова, застосовуючи різні словотворення, щоб домогтися більшого наближення до суті говорить імені.
- Після того як ми переклали головну частину слова, потрібно додати частинку, щоб у нас герой не мав прізвище «горобець» або «добряк». Відомо, що в англійському часто використовуються такі прийоми і деякі люди носять прізвище, також вказують на приналежність їх або їх предків до якогось роду діяльності, володіння людськими якостями, схожість на тварин і т.д. але додаючи цю частку, ми також зберігаємо звучання і наявність морфем з російської мови, щоб не втратити їх справжнє походження.
- Ще попрацювавши трохи з прізвищем або ім'ям, ми приходимо до хорошого результату, який може донести до читача інформацію, що дає об'єктивну інформацію про персонажа. Але не завжди допомагає спосіб, описаний вище. Наприклад, візьмемо героя Митрофана з п'єси «Недоросль» Фонвізіна. З самого імені ми не можемо вивести ніякого слова, тому слід знати його історію, опис і якості, і взяти за основу один з людських недоліків.

Знаючи, що цей персонаж був дурним і неосвіченим, ми можемо як основне слово використовувати «mooncalf»-«дурник». Також цей хлопчик дуже любив різні розваги, тому варто додати частинку «fun»-«веселощі».

Таким чином, зливаючи два цих слова у нас виходить Mooncalfun. Отже, ім'я переведено гідно, обгрунтовано, а також збережено його звучання з вихідною російською версією.

Переклад власних і говорять Імен З російської мови нерідко представляє значні труднощі в зв'язку з низкою обставин.

По-перше, історичний розвиток російської орфографії призвело її до появи безлічі морфем, які не існують в інших мовах і не мають в них ніякого сенсу, тоді як в російській мові містять всю суть.

По-друге, в російській мові відсутня ряд морфем, що містяться в англійському, від цього виникає складність в словотворенні і передачі прихованого сенсу.

По-третє, імена можуть мати різну вимову в різних країнах англійської мови, вони будуть по-різному сприйматися і далеко не всі читачі зможуть вловити те, що хотів сказати автор цим ім'ям. Тут-то і стоїть завдання або більш точного, детального перекладу, або ж створення варіацій одного і того ж імені для використання його в перекладі для різних англомовних країн, щоб більш точно передати людині ідею письменника.

По-четверте, в англійській мові прізвища та імена утворюються іншими способами, відмінними від російської мови, тому полягає складність в знаходженні чогось середнього серед освіти російських і англійських імен і прізвищ, щоб не втратити всю їх сутність.

А також головною проблемою перекладача є неправильний вибір способу перекладу. Так, переводячи прізвища "Манілов», «Собакевич», «Ноздрьов», «Коробочка» способом транслітерації або транскрибуванням («Manilov», «Sobakevich», «Nozdrev», "Corobochka"), він робить грубу помилку, не розкривши головної суті говорить імені і не даючи читачеві повну інформацію про героя.

Правильний переклад говорить імені відіграє велику роль в розумінні характеристик і якостей героя, багато в чому визначає його місце в творі.

Правильний переклад говорить імені - це постачання образу персонажа культурологічним підтекстом. Таке ім'я має нести в собі вказівку на людину, ситуацію або щось ще, відоме читачеві країни, в якій написано твір. Таке ім'я містить в собі натяк, який може прочитати освічена людина, знайомий з реаліями даної країни, і дає більше інформації про героя.

Можна сказати, що те, наскільки вдало перекладач підбере необхідні слово і форму, наскільки повно відобразить сенс, вкладається автором в говорить ім'я власне, залежить від повноти його розуміння вихідного тексту, літературного багажу, обсягу лексикону, фонових знань країн обох мов і в деякій мірі, від літературного смаку. Лише гармонійне єднання всіх цих факторів може дати результат, який був би в рівній мірі близький і до вихідного тексту, і читачеві перекладу.

Можна сказати, що проблема перекладу говорять прізвищ на сьогоднішній момент залишається актуальною, в зв'язку з великим обсягом творів, в яких використовується даний літературний прийом, і тенденцією до перекладу говорять прізвищ.

Висновки до розділу 1

Таким чином, можна зробити висновок, що проблема передачі власних імен у міжмовній та міжкультурній комунікації актуальна і на сьогоднішній день, як і саме спілкування між народами, і завжди будуть існувати пов'язані з нею складності і помилки будуть виникати в силу як суб'єктивних, так і об'єктивних причин. Однак кількість неточностей і помилок залежить від того, наскільки усвідомлено ми підходимо до вирішення труднощів і аналізу їх причин. На наш погляд, кожен перекладач повинен і зобов'язаний знати про об'єктивні протиріччя, пов'язаних з функціонуванням імені в іншому мовному середовищі. Тільки завдяки цьому можна уникнути суб'єктивних помилок і неточностей.

Таким чином, культура – це сукупність матеріальних і духовних цінностей, накопичених і накопичуваних певною спільнотою людей, і ті цінності однієї національної спільноти, які зовсім відсутні в іншій або істотно відрізняються від них, становлять національний соціокультурний фонд, що так чи інакше знаходить своє відображення в мові. Саме цю частину культури і цю частину мови слід вивчати і в перекладознавстві з метою більш повного і глибокого розуміння

оригіналу і відтворення відомостей про ці цінності в перекладі за допомогою мови іншої національної культури.

Реалія – елемент культури, під яким розуміють сукупність матеріальних та духовних цінностей суспільства, що історично склалась на основі економічного базису. В кожній мові є слова, що ніяк не вирізняються серед інших слів, але передати їх при перекладі буває досить непросто. Адже реалії – специфічні слова або назви предметів в духовній та матеріальній культурі, що притаманні тільки певному народу. Реалії виступають означеннями предметів, понять, типових особливостей певного географічного місця, матеріального життя, соціально – історичних особливостей деяких людей, нації, країни, племені, що являють собою національний, місцевий та історичний колорит. Такі слова не мають точних відповідників в інших мовах.

Переклад реалій, як слів специфічних для певного народу або країни, вимагає від перекладача особливої уваги. Зрозуміло, що аби правильно передати означення предметів, про які йдеться в оригіналі, і образів, пов'язаних з ними, необхідно мати певні знання про ту дійсність, що про неї йдеться у тексті оригіналу. В теорії перекладу такі знання називають «фоновими знаннями». Тобто сукупність уявлень, про те, що являє собою реальний фон, на якому розгортається картина життя іншої країни та народу. Фонова лексика - слова або вирази, що несуть в собі додатковий зміст та певні семантичні та стилістичні відтінки, які накладаються на основне значення, і є загальновідомими людям, що належать до певної мовної культури. Виділяються наступні способи перекладу реалій: 1. Транслітерація або транскрипція (повна або часткова), безпосереднє використання данного слова, що означає реалію, або його кореня в написанні літерами мови перекладу або в поєднанні з суфіксами мови перекладу. Цей спосіб перекладу є дуже широко вживаним. Немає такого слова, яке не можна було б перекласти іншою мовою, хоча б описово. Але транслітерація необхідна саме тоді, коли треба дотриматись лексичної стислості визначення, аби зберегти звичність слова, яку воно мало в мові оригіналу, і разом з тим підкреслити специфічність предмету або поняття, що перекладається і не має відповідника в мові перекладу.

Отже, для створення адекватного перекладу необхідно в першу чергу здійснити правильне тлумачення тексту оригіналу, що не є можливим без фонових знань. Це – невербальний контекст, і чим він ширший, тим більш достовірним і правильним є текст перекладу. Художні літературні твори не можна перекладати, спираючись суто на лінгвістичні знання. Для їх розуміння потрібна екстралінгвістична інформація, а саме контекст про середовище, певні історичні обставини, у світлі яких вони тільки й можуть бути зрозумілі для перекладача та читача. Фонові знання є основою майстерності перекладача. Фонові знання – це весь той досвід, який отримує людина в ході свого життя; це все, з чим зіткнувся і що побачив перекладач; це його життєвий багаж.

Таким чином, фонові знання, що є невід'ємною частиною культурної картини світу, представляють одночасно й найважливішу складову професійної компетенції перекладача. Вони включають не тільки знання культури вихідного, що й переводить мов, але й загальну ерудицію в синхронічному й діахронічному аспектах, а також облік вимог дискурсу до передачі культурообумовленого змісту, що, безсумнівно, повинне враховуватися при створенні навчальних планів і програм для бакалаврів і магістрів лінгвістики.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ НА ПРИКЛАДІ СУЧАСНИХ ІСПАНОМОВНИХ ТЕКСТІВ

2.1. Специфіка функціонування антропонімів у сучасній іспанській мові

Антропонім-це ім'я власне (або набір імен, включаючи всі можливі варіанти), офіційно присвоєно окремій людині як його розпізнавальний знак. Антропонім називає, але не приписує ніяких властивостей людині. "Неоціненне прагматичне зручність власних імен як раз в тому і полягає, що вони дають можливість публічно говорити про кого-небудь, не домовляючись попередньо, які саме властивості повинні забезпечити ідентичність референта»,

Строго кажучи, антропоніми все ж не є лише ярликами, які не приписують референту абсолютно ніяких властивостей і не повідомляють про нього ніякої інформації. Але це інформація дещо іншого роду, ніж ті ознаки, з яких складається значення імен загальних. Антропоніми мають понятійним значенням, в основі якого лежить представлення про категорію, клас об'єктів. Цьому значенню властиве, як правило, такі ознаки:

- а) вказівка на те, що носій антропоніма - людина:,
Pablo на відміну від Albacete, Tijuana;
- б) вказівка на приналежність до національно-мовної загальності: Pedro, Ricardo, Andrés на відміну від René, Henri, Wilhelm;

- в) вказівка на стать людини: John, Henry на відміну від Mary

У значенні іспанських особистих імен присутні (в більшості випадків) всі три ознаки, в значенні прізвищ – тільки до першої і другої ознаки. Оскільки набір можливих ознак дуже обмежений, виходить, що на загальномовному рівні багато антропонімів володіють однаковим узагальнено-предметним значенням. А отже, ім'я Alex володіє тим же набором ознак денотата, що і Antonio, Andrade і ін.;

Тому в якості диференціації ознаки виступують не стільки для окремих імен, скільки для великих груп антропонімів. Закономірно тому, що при спільності мовних компонентів значення у антропонімів особливо важливу роль відіграє розрізняльна функція форми. Коли ми вперше чуємо в мові або зустрічаємо в тексті антропонім, то він всього лише вказує на якийсь широке коло людей (наприклад, ім'я Martina повідомляє, що мова йде про жінку, ймовірно представницю іспаномовної етнічної спільності) і тільки частково індивідуалізує референта, відмежовуючи його від носіїв інших імен, але не від володарів того ж самого імені (тому що жінок по імені Martina багато).

Однак в мовній практиці антропонім поступово знаходить здатність до більш точної ідентифікації людини. Це трапляється тоді, коли певне коло осіб пов'язує знання ряду відомих їм ознак даної людини з його ім'ям. Що правда, поза цим колом осіб ці ознаки можуть бути невідомі. Таке коло людей, що характеризується соціальною або територіальною спільністю будь-якого роду (наприклад, сім'я, коло знайомих, професійний колектив, населення будь-якої місцевості і т. д.), і є тією комунікативною сферою, або сферою спілкування, в якій реалізується індивідуалізація людини.

Очевидно, що кожна людина не може мати унікальне, тільки йому одному притаманне ім'я. Як особисті імена, так і прізвиська, взяті самі по собі, мають безліч носіїв. Поза конкретної ситуації або сфери спілкування імена John, Elizabeth, Tomás і т.п. не вказують на яку-небудь конкретну людину. Такі імена, які в мовній свідомості колективу не зв'язуються переважно з якоюсь однією людиною, будуть називатися множинними антропонімів. Інші антропоніми також належать безлічі

людей, але з кимось одним пов'язані перш за все. Це імена людей, отримавших широку популярність людей (Plato, Nadal, Xavi, Einstein і т.п.). Такі ВІ називаються одиничними антропонімами.

Наприклад, ім'я власне Churchill, вжите в тексті без пояснень, буде швидше за все зрозуміле як прізвище британського прем'єра 40-50-х років (Churchill era un fumador empedernido). Лише коли контекст або мовна ситуація суперечлива ім'я буде сприйнято як множина: Churchill, mi vecino de al lado, acaba de venir de África.

Таким чином, множинні антропоніми характеризуються тим, що комунікативна сфера, в якій вони однозначно визначають одного референта, обмежена. Тому при введенні їх у ширшу сферу спілкування їм обов'язково повинен супроводжувати уточнюючий контекст. Поодинокі ж антропоніми, навпаки, не вимагають такого уточнюючого контексту, оскільки їх комунікативна сфера — весь мовний колектив.

Це демонструють, зокрема, ті

випадки, коли антропонім вводиться в текст без яких би то не було

було пояснень і коли на підставі самого тексту неможливо встановити, кому належить дане ім'я. Фактор екстралінгвістичний — широка популярність людини в суспільстві-знаходить лінгвістичний вираз у тому, що одиничні антропоніми не потребують в супроводжувачому контексті уточнюючого характеру, а їх референти не залежать від вузької комунікативної сфери.

Звідси випливає, що відома інформація про носій імені входить до значення одиничного антропоніма як одиниці мови. Для перекладача важливо знати, який обсяг цієї інформації та чи можна її прирівняти до енциклопедичних відомостей про людину, якій ім'я належить.

Як вже зазначалося, існує думка, згідно з якою одиничні ВІ мають нескінченно багатим змісту і в їх значення включається вся енциклопедична інформація про об'єкт. Наприклад, говорячи про нескінченно багатому на зміст імені Сервантес, ми підмінємо мовний аналіз цього імені біографічними відомостями про автора "Дон Кіхота", забуваючи, що ім'ям Сервантес могли зватися і інші люди, подібно тому, як і людей на прізвище Черчілль багато ".

І все ж таки автор "Дон Кіхота" займає особливе положення серед усіх осіб на прізвище Сервантес. У зв'язку з цим, коли мова йде саме про цю людину, ім'я Сервантес не потребує додаткових пояснення. Мінімальне уявлення про те, що Сервантес — "відомий письменник, автор роману "Дон Кіхот"", міцно входить в характеризує компонент значення цього імені. Звичайно, далеко не кожен член мовного колективу володіє всією повнотою відомостей про конкретну особу, тому значня одиничного антропоніма в мові є відома абстракція, відповідна середньому рівню знань про носія імені.

Байки Езопа, праці Альберта Ейнштейна або біографію Лопі Де Веги читали, зрозуміло, не всі, проте всі (або майже всі) володіють відомою сумою відомостей про цих людей. Така усереднена сума інформації стійко співвідноситься з одиничним ім'ям. А отже цю суму відомостей і цю інформацію про носія антропоніма і можна, мабуть, вважати значенням одиничних антропонімів у первинній номінації.

Статус первинного номінативного значення в міжкультурній комунікації буває різним для різних антропонімів. Відомість багатьох людей вийшла за рамки їхньої країни і мовної спільності, відповідно їх імена є одиничними антропонімами і в інших мовах. З іншого боку, слава інших діячів, широко відомих у своїх країнах, не виходить на міжнародний рівень. Якщо антропоніми Ейнштейн, Езоп, Лорка, Сервантес є одиничними як в іспанській, так і в українській мові, то імена Франсіско Де Кеведо або Антоніо Мачадо не мають такого статусу в українській мові.

Якщо перекладач зробить подібний висновок щодо перекладу тексту і тієї аудиторії, на яку розрахований переклад, у нього є підстави застосувати уточнюючі, описові або перетворюючі відповідності.

Крім того, важливо зазначити що до антропонімів відносяться всі види особистих і фамільних імен. У різних країнах набір імен, з яких складається офіційне іменування людини, неоднаковий. В іспаномовних система імен непрості: у кожного є особисте ім'я та прізвище; але нерідкі також подвійні особисті імена, подвійні прізвища, Так зване середнє ім'я.

Навпаки, українські імена по-батькові не мають аналогів в європейських мовах. При транскрипції українських звернень по імені-по батькові на іспанську мову по батькові нерідко сприймаються як прізвище.

Однак при всіх відмінностях склалося так, що у кожної людини в будь-якій країні є особисте ім'я та прізвище. Особисте ім'я дається людині при народженні і, як правило, не змінюється протягом усього його життя. Особливістю особистих імен є те, що вони мають велику здатність до скорочених варіантів, або дериватів.

Деривати об'єднують всі

похідні імена: скорочені, пестливі, зменшувальні і фамільярні, що не піддаються чіткій диференціації. Таким чином, в парадигматиці іспанського особистого імені складається наступна картина. З одного боку, зрушення в соціальному стереотипі сприйняття скорочених і зменшувальних імен сприяли висуванню їх як основних, стандартних форм у значній частині антропонімічних іменників. Набуваючи офіційного статусу, такі форми втрачають традиційно приписувані їм зменшувально-пестливі і дружлюбно-інтимні конотації. Ці конотації виражаються насамперед там, де використовуються деривати імені є відходом від стандартного для данної комунікативної сфери способу називання людини. Отже, скорочена або зменшувальна форма несе емоційно-оціночне навантаження в основному тоді, коли є відходом від стандартного способу іменування.

При цьому необхідно відзначити, що це емоційно-оціночне навантаження не обов'язково позитивна. Зменьшуванні і скорочені варіанти імен органічні і в тексті з іронічною інтонацією. Називаючи президента Кеннеді Джек, Ніксона-Dіckу, прем'єр-Міністрів Калагена і Тетчер — відповідно Jim і Maggie, монстривала іронічне, а часом і фамільярно-зневажливе ставлення до них. Однак іспанські антропоніми набагато стабільніші щодо різних ситуацій, ніж українські. Тож різниця у формі особистого імені може свідчити не стільки про різницю в ситуації або індивідуальних намірках говорить, скільки про різницю соціальних стереотипів сприйняття, в які «вписуються» люди з різними варіантами одного і того ж імені.

І все-таки перекладачеві слід мати на увазі, що парадигматика іншомовних імен не завжди добре усвідомлюється мовою перекладу. Зокрема, може порушуватися зв'язок дериватів з повними формами особистих імен.

Оскільки в українській мові діють інші правила образування дериватів, єдність імен Пако і Франциск, Пепе і Хосе, Лола і Долорес, Енріке і Кіке, Рамон і Мончо для українського читача, не знайомого в достатній мірі з іспанською ономастиком, розпадається. Але якщо варіантність імені ускладнює доступність тексту, перекладач, на наш погляд, має право відмовитися від її збереження (звичайно, з урахуванням падаючої на неї смислового навантаження і специфіки аудиторії, якій адресується переклад). У розпорядженні перекладача, в приватності, є прийом компенсації, коли суб'єктивне ставлення мовця може бути передано за допомогою інших елементів або навіть через заміну імені прозивним емоційно-оціночним словом. Що ж стосується перекладу українських особистих імен на іспанську та інші іноземні мови, то, як уже зазначалося, в українській мові суфіксальні зменшувальні являють собою справжню проблему при перекладі.

Іспанців зазвичай ставить в глухий кут велика кількість різноманітних імен одного і того ж особи, з чим вони стикаються, читаючи перекладну українську літературу. В іспанській мові у кожного власного імені є один-два деривати. Крім того, вони не висловлюють такої широкої гами відтінків емоційної оцінки (від граничної ніжності до зневажливості), яка характерна для особистих імен в українській мові. Але навіть якщо іноземець і зрозуміє, що Олег, Олеже, Олежка, Олеженька і т. п. (в практичній транскрипції на відповідну мову) — це всі варіанти одного і того ж імені, що виражаються ними значення емоційної оцінки залишаться для нього недоступні. Як же чинити в такому випадку перекладачам?

вважали, що формальне сприйняття - виведення по-іспанськи зменшувальних форм українських імен власних (типу Anechka, Vanka, Varka, Verochka, Zinochka) навряд чи можна вважати вдалим, так як такі слова не сприймаються в іспанській мові як зменшувальні. Крім того, для читача іспанською мовою не завжди зрозумілий зв'язок між Vanechka і Ivan, Shurik і Aleksandr.

Щоб вирішити це питання, корисно звернутися до оригінальної іспаномовної літературі, де йдеться про українські імена. Можна впевнитися, що українські зменшувальні імена на транскрибуються.

В іспанській мові зазвичай в тих випадках, деякі імена вже отримали якесь поширення в західних країнах. Такі, наприклад, в іспанській мові ми можемо зустріти імена такі як: Sonia, Tanya, Marina. Треба, втім, відзначити, що на Заході ці імена не розглядаються як зменшувальні, а виконують функцію повного імені. Для іспанського читача та й інша групи імен мають практично один і той же статус, оскільки всі вони використовуються як постійні імена персонажів, майже без варіацій. Очевидно, що вживання варіантів Arkasha, Zoyushka в прямому зверненні, а також описувана ситуація, з якої зрозумілі емоціональні настрої персонажів, дозволяють читачеві здогадатися, що перед ним зменшувальні імена. Не можна не відзначити ще й проблеми передачі імен в іноземних творах, де діють українські персонажі. Іноді такі твори (а також сценарії фільмів) перекладаються на українську мову, і потрібно пам'ятати, що збереження повних імен може створити відчуття ненатуральності і навіть комізму. В таких випадках бажано все ж таки змушувати героїв розмовляти так, як це незвично для українців.

Підсумовуючи, можна дати наступну рекомендацію. При передачі зменшувальних імен з іспанської на українську можна майже завжди вдаватися до практичної транскрипції всіх тих форм, які є в оригінальному тексті, оскільки здатність англійських особистих імен до варіювання не веде до породження великої кількості варіантів.

Виняток становлять ті особисті імена при одиничних антропонімах, які являють собою різкий відступ від звичайного способу іменування даної людини, особливо якщо він відомий і аудиторії, що читає по-українськи. У цих випадках може виявитися більш правильним рішенням - заміна зменшувального імені на повне. При перекладі з української мови на іспанську конкретні речення можуть бути різними, але якщо і транскрибувати українські зменшувальні імена іспанською

мовою, рекомендується: використовувати їх тільки в обігу і намагатися не вводити у текст перекладу більше одного зменшувального імені.

Потрібно пам'ятати, що зменшувальні українські особисті імена сприймаються іноземним читачем як такі лише в контексті, де явно розкривається емоційний настрій персонажів (причому тільки довірливо-дружнє і пестливе). Форми з зневажливою і негативною оцінкою використовувати не рекомендується, так як вони не збережуть відповідного відтінку значення. Їх слід замінювати на стандартні в даному тексті способи іменування персонажа. Оціночні коннотації, якщо вони не впливають з інших частин контексту, можна передати на основі компенсації (тобто шляхом додавання епітетів або використання оціночно-експресивної лексики в других частинах висловлювання).

Неможливо обійти стороною проблему імен по-батькові, тому що вони є також видом множинних антропонімів, так як одне і те ж по батькові може належати великому числу самих різних людей. Це дуже специфічна форма іменування по батькові, властива в Європі лише російській і ще кільком слов'янським мовам. У дофамільний період іменування по імені та по батькові слугувало цілям більш точної ідентифікації людини, тобто виповняло ту ж соціальну функцію, що і сучасні прізвища. Навіть і за формою по батькові в минулому не відрізнялися від тимчасових прізвищ, тобто мали закінчення -йович, -ев, -ін, а не тільки -іч, -євич, -ович, як в сучасну епоху.

У сучасну епоху поєднання особистого імені та по батькові втратило функцію юридичної ідентифікації людини (яку воно виконує тепер тільки разом з прізвищем), і звернення до співрозмовника по імені-по батькові служить перш за все показником шанобливого ставлення до нього. Українське по-батькові в цій функції невіддільно від особистого імені. Звернення до кого-небудь тільки по батькові з давніх пір носить відтінок просторічності і фамільярності. Імена по-батькові як і раніше широко використовуються у складі українських персоналій і являють собою відому проблему для перекладачів з української на іноземні мови. Ця проблема насамперед культурно-психологічна. Вона існує як в усному, так і письмовому перекладі. Справа в тому, що носіям іспанської мови, по-

перше, важко вимовляти і запам'ятовувати Російські по батькові, а по-друге, сам факт їх вживання представляється їм чимось екзотичним і малообґрунтованим. Не знайомі з культурою Росії іноземці

просто мало що знають про по батькові, незважаючи на наявність в англійською наукового терміна *patronymic*, і в кращому випадку сприймають його як аналог середнього імені, а то і зовсім схи-тануть. Наприклад, якщо в межах одного і того ж тек-ста персонажа звать то Володимиром Кузнєцовим, то Володимиром Антоновичем, значна ймовірність того, що, скажімо, американський читач сприйме ці іменування як такі, що відносяться до різних персонажам-двом тезкам з різними прізвищами.

Але навіть і ті іноземці, які в якійсь мірі знакоми з російською культурою, відчувають значні психологічні-ські труднощі з вживанням цього зайвого, на їх погляд, елемента звернення до людини. Так, у книзі Лінн Віссон про російсько-американських змішаних шлюбах описується роздратування однієї американки, що вийшла заміж за російського, з приводу необхідності звертатися по імені-по батькові до старших родичів чоловіка в Росії:

Федора ображало, коли люди, з якими він тільки що познайомився, називали його по імені. Як і росіяни друзі Бориса, до яких Мері к. зверталася, опускаючи по батькові. "Я не можу запам'ятати ім'я батька кожного з них, — стелала вона. — Цією неможливою мовою і Імена-то запам'ятати неможливо "

Протягом багатьох років я викладав переклад не тільки російським студентам і слухачам Московського державного лінгвістичного університету, але також групам американських і англійських стажерів, які вивчали російську мову на короткострокових (тривалістю в один семестр) курсах. На своєму досвіді і досвіді колег-викладачів я переконався, що англомовні Стажери ніколи не зверталися до своїх препо-давачам по імені-по батькові, як це робили (і поки продовжують робити) російські студенти. Вони уникали такої форми звернення не через незнання (так як непогано володіли російською мовою, читали російські книги і, природно, оберталися в російськомовному середовищі), а саме через якогось психологічного

бар'єру, пов'язаного з освоєнням незвичайної, занадто екзо-тичної для них традиції. І лише ті студенти з англomовних країн, хто проходив більш тривалі курси навчання в нашому вузі, все-таки починали звертатися до викладачів на ім'я і по батькові. Тому перекладачі з російської мови на англійську завжди намагалися по можливості усувати той бар'єр для вос-прийняття, яким є російське по батькові в очах англійців і американець.

В усному перекладі, як правило, не має сенсу відображати по батькові в силу вже згаданих причин:

- 1) по батькові важкі для сприйняття і відтворення Іно-странцями;
- 2) іноземці легко можуть сплутати їх з прізвищами (тим більше що форми прізвищ та по батькові схожі-є і чимало прізвищ на-ович, - євич);
- 3) по батькові не грають особливої ролі в ідентифікації чоло-століття (вони слугують перш за все для вираження шанобливий-ного ставлення до нього, але подібні конотації росіян по батькові іншомовним слухачам в більшості випадків невідомі і при передачі їх по-англійськи все одно про-падати).

Так, якщо перекладач на конференції чує оголошення ве-душого: "наступну Доповідь зробить Чернишова Валентина Сер-геївна", досить перекласти: "the next speaker is Ms Valentina Chernyshova", опустивши по батькові, але, можливо, додавши додатк-ня Ms (а по відношенню до чоловіка Mr) для передачі поважннк-ного відтінку іменування.

Має сенс допускати виключення з цього правила (тобто зберігати по батькові в перекладі), якщо, наприклад, переклад предназ-начен для добре підготовленої аудиторії (іноземних біз несменов, давно працюють в Росії, або вчених-гуманітарі-ев-соціологів, психологів, істориків, лінгвістів тощо). Дру-

ГІМ типом ситуації, в якій також слід передавати батькові- ва, є переклад на високому офіційному рівні, де мови і виступи фіксуються і аналізуються, а опущення пере-водієм будь-яких деталей може розцінюватися як викривач-ня сказаного. Та й аудиторія в такій ситуації також зазвичай підготований.

Згадується в цьому зв'язку, що в 1990-і роки віце-президент США Альберт Гор

першим (наскільки відомо) серед вищих офіційних представників своєї країни став вживати звернення по імені та по батькові до свого партнера щодо переговорів, голові російського уряду В. С. Черномирдіну-Viktor Stepanovich. У письмовому перекладі по батькові можуть іноді опускатися, особливо в текстах, які не мають ні офіційно-юридичного, ні художнього статусу, якщо це виправдано зі-ображеннями дохідливості. Але все ж переважаючою в письмовому перекладі на англійську мову є практика збереження по батькові-по-перше, через більшу степіні офіційності письмових текстів, а по-друге, тому, що у читача завжди більше, ніж у слухача, можливостей і часу для аналізу запропонованого йому матеріалу, щоб розібратися в формах іменування і в тому, до кого вони відносяться. У перекладах видатних Літературних творів по батькові в іменуваннях зберігши-ють ще й тому, що кожен елемент художнього тексту має підвищену цінність, він може виконувати не тільки смислову, але і багато інших функцій (наприклад, асоціативну, звукоритмічну, естетичну і т. д.), отже, їм не можна жертвувати в перекладі без вельми серйозних причин.

Таке помпезне поєднання імен грецького походження, утворюють довгу ритмічну групу з далеко віддаленими один від одного ударними складами, вимагає розміреного, повільного проголошення і тим самим як би підкреслює зовнішню солідність і поважність їх носія. Проте в булгаковському тексті це поєднання, та ще й вживане багаторазово, різко контрастує з подальшим змістом ситуації-скан-далеким викриттям його подружніх зрад. Так майстерно створюється комічний ефект, що робить цю сцену одним з самих яскравих сатиричних епізодів книги. Подивимося, як виглядає ця сцена в англійському перекладі Майкла Гленні (Michael Glenny). Рішення цього перекладача (ко- того, ДО РЕЧІ, критикували і за багато інших прорахунків в перекладі даної книги) не можна визнати адекватним.

У переносному значенні антропоніми виступають в тих випадках, коли-ях, коли вони слугують засобом образної характеристики і можуть бути віднесені до інших референтів, ніж у прямій номінативній функції. Тому в ряді робіт це явище

називається вторинним-ним перейменуванням. «У стилістичному плані Вторинне ок- казиональное перейменування є джерелом образної експресії і лежить в основі формування ряду лексичних стилістичних прийомів, таких як метафора, метафоричний епітет, метонімія, антономасія ».

Множинні антропоніми знаходять вторинну номіна-тивну функцію завдяки випадково виникаючим асоціаці-ям, які згодом закріплюються в мовній практиці. Переносні значення у цій категорії Імен можуть утворюватися на основі одного з трьох ознак:

- 1) ознака приналежності до людського суспільства;
- 2) родовий;
- 3) національно-Мовний.

Однак, як уже зазначалося, великі групи множинних антропонімів не відрізняються один від іншого по набору семан-тичних ознак. Тому вибір того, а не іншого імені в переносному значенні певною мірою випадковий.

Для утворення найменування з класифікуючим значенням-ням використовуються зазвичай найбільш поширені імена. Змістовні ознаки приналежності до людського об-і певної статі стають чільними при

Вживанні.

Поширеність ряду імен в провінції сприяла їх у значенні «сільський житель, селянка». Це властиво, наприклад, чоловічим іменам Nick (дериват імені Richard), Hodge (від Roger), Hob (Robert) і жіночим Jenny, Molly. Цей список можна було б продовжувати досить довго; але всі наведені вище приклади показують, що в переносних значеннях множинні антропоніми виступають досить нерегулярно і в багатьох випадках невмотивовано. Скажімо, ІС Joe висловлює ідею «типовий американець», а ІС Jimmy, не менш поширене, - ні. Таким чином, осно- виття переносного значення, на додаток до загальних понятійних ознаками значення антропоніма, часто стають щодо-

але випадкові асоціативні ознаки. Характер асоціативних зв'язків може бути різний. Асоційовані- соціальний порядок пов'язаний з поширеністю імені в тому чи іншому суспільному середовищі, а іноді і з його історією.

В одній з книг з історії англійських особистих імен утверджується, що колишньому прем'єр-міністру Англії Гарольду Вільсо-ну не пощастило з Ім'ям Harold, так як в цьому імені є натяк на аристократизм, що не сприяє популярності серед Б-рателей. "Монархічний" образ, йдеться в книзі, був закладений і в імені такого діяча Лейбористської партії, як Рой Джен-Кінс (Roy асоціюється з royal — «Королівський»). Прізвище Wilson і Jenkins, продовжує автор книги, самі по собі наводять на думку про робоче походження їх носіїв, але імена Harold і Roy руйнують цю ілюзію. На думку автора, Вільсон і Дженкінс були б більш популярні, якби носили імена типу Tom, Dick, Harry або Ted.

Як би ми не ставилися до цих міркувань по суті, вони відображають реальний факт-наявність у цілому ряду особистих і фамільних імен стійких асоціацій соціального порядку. В інших випадках асоціації пов'язані про фольклором, популярними літературними творами, А також промовами і фразеологізмами, що включають антропоніми. В результаті закріплення асоціацій того й іншого роду множинні антропоніми в більшості випадків або отримують здатність висловити ідею " типового предста-вителя», або стають стандартними прізвишками.

Що важливо при цьому для перекладача? Необхідно проан-лізувати, чи збереже порівняння таку ж образність на мовою перекладу, що і в оригіналі. А це пов'язано зі сте-пенню популярності людини, ім'я якого використовується для порівняння, в іншому мовному середовищі. Якщо Імена, наведені вище в третьому прикладі, цілком з-вестни освіченої російської аудиторії, то можна предполо-жити, що антропоніми Пенні Брюс і Бернад Барух не викличуть певних асоціацій у більшості читачів. У цьому випадку перекладач може вважати за потрібне дати примітку-ня, вдатися до пояснювального перекладу або навіть до повної за-мене антропоніма. Втім, при перекладі порівнянь необхідно-мість в цих прийомах виникає рідше тому, що ознака, по ко-торому проводиться порівняння, зазвичай в явній формі виражений в тексті прикметником або іншою частиною мови. Навіть не знаючи, про

кому йде мова, читач все ж може припустити, що, якщо про кому-то кажуть, що він "забавний, як Ленні Брюс", то цей Ленні Брюс-швидше за все представник розважальних професій.

2.2 Категорії та типи імен власних в іспанській мові

Найбільш поширеними категоріями імен власних за виключенням антропонімів становлять топоніми. Топоніми як власні імена позначають категорію географічних об'єктів. Топоніми, як і інших ВІ, можна поділити не менше ніж на три групи:

- 1) буттєві або інтродуктивні («щось існує»);
- 2) класифікуючі – що відображають приналежність референта до певного класу (денотату) ("це щось — річка»);
- 3) індивідуалізуючий («ця річка має назву Ніл»).

Топонімічні денотати численні: до них можуть відноситися континенти, океани, моря, країни, озера, річки, острови, півострови, населені пункти, вулиці, площі, будови і т. д. у зв'язку з цим класифікуючий компонент значення у топонімів нерідко отримує формальний вираз.

По-перше, назва денотату може бути невід'ємною частиною самої назви, наприклад, в англійському the Strait of Dover, Jersey City, Coney Island; у французькому Mont Blanc, l'île de France або в російській Москва-річка, Василівський острів, Ризька Затока, Ломоносовський проспект. Часто воно входить до складу офіційного іменування, але відсутні в «побутовому», більш короткому варіанті - New York (City), Baffin (Island), (Lake) Nipigon.

По-друге, позначення денотату може вливатися в топонім як якась псевдоморфема, наприклад: Новгород, Білоозеро, Kingstown, Peterborough.

По-третє, існують морфемі і псевдоморфемі, не називачі прямо денотат, але специфічні для нього. Так, в російській мові для назв міст типові закінчення -ск, -цьк (Бобруйськ, Липецьк), для сіл і сіл (а отже, і для городів, в які вони можуть перетворитися) - закінчення - - ово, - єво, -ське, -ки, -Іно, - е {Бикове, Матвіївське, півники, Вихіале, Запоріжжя), для назв країн (особливо традиційних) — - ія {Британія) і т. д. в англійській мові аналогічну функцію виконують закінчення-ton,- field,- bridge,- burg, - borough, - mouth, -land, -hampton, -shire, -cester, -head, -у, - іа та інші.

Типові особливості у формальному вигляді топонімів нерідко ведуть до виникнення продуктивних моделей, використовуваних при найменуванні нових географічних об'єктів і переіменування старих. Цим нерідко користуються і письменники, даючи назви для вигаданих об'єктів. Можна привести в приклад такі назви з творів В. Хлебнікова, як нікогдавль, Числоводск, Темнигов, Снегополь, Тенестан, Ветроград, Мнестр (правда, у цього письменника не завжди ясно, чи використовує він ці слова як топоніми або як всього лише результат слово-творчості на межі прозивної та ономастичної лексики). Крім того, понятійний компонент значення топонімів прагне до додаткового лексичного наповнення в мові. Потенційно безмежна кількість можливих географічних об'єктів, а також різний ступінь їх значущості для суспільства призводять до того, що мовний статус різних груп топонімів різний.

У переважній більшості випадків уточнення, до якого саме конкретному референту належить той чи інший топонім, виникає в мові. Неможливо і не потрібно знати назви всіх географічних об'єктів. Однак в межах тієї чи іншої сфери спілкування (щодо топонімів насамперед територіальної) люди пов'язують знання ряду відомих їм ознак географічних об'єктів з їх назвами.

Уявлення і знання, що зв'язуються різними людьми з одним і тим же референтом, звичайно, суто індивідуальні і можуть відрізнятися. Однак у знаннях, які пов'язують з одним і тим же топонімом учасники однієї

комунікативної сфери, можна виділити якийсь загальний мінімум ознак (крім тих, що входять в класифікуючий компонент сигніфіката), необхідний їм для комунікації.

Наприклад, хоча різні носії англійської мови можуть зв'язувати різні уявлення, скажімо, про місто Ексетер (Exeter) в Англії, однак, очевидно, в рамках тієї мовної спільності, де цей топонім має суттєве значення для комунікації, загальним для мовців буде знання про те, що це невеличке, але стародавнє місто в графстві Девоншир (плюс, можливо, ще кілька ознак, наприклад, наявність в ньому старовинного собору тощо). Сенс, обумовлений фоновими знаннями про географічному об'єкті у членів певної комунікативної сфери і виникає у відповідних цій сфері контекстах

і ситуаціях, формує індивідуалізуючий компонент значення антропоніма.

Як і антропоніми, топоніми можна поділити на поодинокі і множинні.

Популярність об'єкта нерідко сприяє тому, що комунікативна сфера, в якій реалізується референція топоніма, розширюється до всього мовного колективу. В такому випадку признаки референта, що мають на увазі в значенні топоніма в мові, набувають загальномовної статус.

Так, практично кожен говорить пов'язує з топонімом London такі ознаки, як "велике місто на річці Темзі, столиця Великобританії", з топонімом Florida «штат і півострів на південному сході США, осередок приморських курортів», з топонімом Coney Island — "район в Нью-Йорку, місце масових розвага». Оскільки дана інформація укладена в цих назвах для всього мовного колективу, вона кодифікується на рівні мови-системи. Такі топоніми, за аналогією з антропонімами, будемо називати одиничними. В їх індивідуалізуюче значення входить якийсь мінімальний набір найбільш істотних характеристик географічного об'єкта.

Інший масив топонімів, існуючих практично в мові і лише потенційно здатних отримати мовний статус з повнозначним індивідуалізуючим значенням, - це топоніми множинні, звані тут так за аналогією з множинними антропонімами. Уявлення про те, що кожен топонім називає тільки один об'єкт, відображає

лише бажане, але не фактичне положення. Обслуговуючи одну невелику комунікативну сферу, множинний топонім може з успіхом застосовуватися і в інших, ізольованих (і навіть не дуже ізольованих) від даній комунікативних сферах. Відомо, що одне і те ж названня може зустрічатися навіть в межах однієї і тієї ж адміністративно-територіальної одиниці (наприклад, в Якутській області два міста з назвою Артик).

Топоніми ж, утворені по продуктивних моделях, повторюються десятками: Березівка, Талиця, Соколове, Красноармійськ, Кам'янка, радянський і т. п. особливо наочно проявляється це правило в назвах вулиць: практично в кожному місті є вул. Пушкіна, вул. Горького, вул. Комсомольська; а скільки вулиць з названням Main Street в Америці! Тому навіть топоніми, які не повторюються (якщо вони не мають мовного статусу), можна віднести до множинних - з точки зору мови вони можуть обслуговувати будь-яку кількість вузьких комунікативних сфер.

У найзагальнішому випадку передбачається, що іноземний топонім повинен передаватися російською мовою наближено до вихідній формі звучання, тобто за правилами практичної транскрипція. Однак на це загальне правило накладаються додаткові міркування. Зокрема, перекладач може мати справу з текстом англійською мовою, який потрібно перекласти на російську і в якому містяться топоніми неанглійського походження. У цьому випадку при передачі топонімів не діють, звичайно, правила англо-російської транскрипції, а необхідно враховувати правила передачі топоніма з мови оригіналу. Особливо обережно слід ставитися до китайських і загально східним Ві. Грубою помилкою є спроби передувати їх, орієнтуючись на англійську вимову.

Крім того, серйозне значення для підбору відповідностей топонімам в перекладі має поділ їх на одиничні і множинними. Одиничний топонім за визначенням користується широкою популярністю, яка в багатьох випадках виходить за рамки мовного колективу відповідної країни. Отож, мовою перекладу вже може існувати усталене традиційне відповідність, яке необхідно використовувати.

Слід визнати, що передача традиційних відповідностей буває справою нелегкою. Наприклад, назва однієї з німецьких земель по-англійськи-Rhineland-Palatinate, але ця назва не

цілком відповідає власне німецькому, яке можна встановити по англійських словниках, що призводять топоніми і в їх вихідній формі, - Rheinland-Pfalz; завдяки цьому відшукується і російський еквівалент-Рейнланд-Пфальц.

У топонімів є одна особливість, яка полягає в тому, що багато з них включають номінальний елемент. Наприклад, це можуть бути слово або морфема, що позначають денотат. В частності, таке слово обов'язково входить до складу назв морів (заток, проток), багатьох островів, півостровів, озер, гірських систем, а також об'єктів городской топонімії (вулиць, районів, будівель). Цьому слову, як правило, відповідає по-російськи його загальний

еквівалент, наприклад Straits of Florida-Флоридський протока, Isle of Man-Острів Мен, Lake Huron-озеро Гурон. Однак іноді таке слово транскрибується, наприклад, Malin Head - Малін-хед, Long Island-Лонг-Айленд. Нерідко виникають і такі варіанти, де прозивний елемент і транскрибується, і перекладається, наприклад, мис Малін-хед, Острів Лонг-Айленд. Таке дублювання представляється надлишковим, але в деяких

випадках воно вже увійшло в традицію. Тому перекладачеві слід вибрати який-небудь авторитетне джерело російською мовою (словник географічних назв, енциклопедію або атлас), згідно з яким і відтворювати назви в перекладі. І, навпаки, навряд чи для подібних цілей слід орієнтуватися на дані з Інтернету, - там циркулює занадто багато помилкової інформації.

Однак деякі топоніми не знайдеш в атласах або енциклопедиях. Це перш за все об'єкти міської топоніміки-назви районів, вулиць, площ, будівель.

Тут проблема передачі прозивного елемента також виникає дуже часто: як перекладати слова square, street, building, house-сквер, стріт, Білдінг, хаус або площа, Вулиця, Будівля, будинок! Слід сказати відверто, що єдине-

го рішення ця проблема не знаходить і вирішується різними перекладачами і в різних випадках по-різному. В цілому, як видається, домінують все ж варіанти першого типу (транскрипційні). Цьому сприяє закріпленість таких відповідностей, як Times Square-Таймс-сквер, Empire State Building-Емпайр Стейт Білдінг, Fleet Street-Фліт-стріт, Wall Street-Уолл-стріт та ін. Відзначимо також бажаність використання по-російськи дефіса в складових найменуваннях міст, площ, вулиць і т. п. (Palm Beach-Палм-Біч, Ft. Myers-Форт-Майерс, Lime Grove-Лайм-Гроув, Hyde Park-Гайд-парк, Carnaby Street — Карнабі-стріт). Слова сквер, парк, авеню, стріт, присоединение дефісом, пишуться зазвичай з малої літери, так як вони вже набули статусу російських прозивних {Гайд-парк, Карнабі-стріт}.

Нарешті, окремо слід сказати про передачу російських топонімів англійською мовою. Тут принципи передачі будуть різні при перекладі зв'язних текстів і при виконанні інших завдань.

Зокрема, в картографії (як зарубіжної, так і вітчизняної) російські топоніми відтворюються зазвичай не за загальними правилами російсько-англійської практичної транскрипції, а відповідно до технічних систем транслітерації російських назв на латиниці. Згідно з цими правилами, ось як можуть виглядати назви деяких підмосковних міст: Люберці — Б А л А ш і х а — , Щелково -, Митищі-Жуковський — , Химки — Chimki. Перекладачеві слід розуміти, що такий метод транслітерації призначений виключно для технічного зручності і не пов'язаний з перекладом. Він використовується тільки для того, щоб по такій передачі можна було однозначно але відновити вихідну назву і щоб нею користувалися раз але фахівці (наприклад, в авіації або в поштових служба). При перекладі зв'язкових текстів на англійську мову така транслітерація зазвичай не застосовується. Деякі труднощі при перекладі можуть викликати класифікуючі слова, супутні топонімам, а нерідко і входять до їх складу: найменування адміністративних одиниць. При перекладі з іноземних мов на російську назви адміністративних підрозділів найчастіше зазнають практичної транскрипції (наприклад, кантон, вілайет, департамент);

але іноді замінюються аналогами або відповідностями-кальками (так, наприклад графство в Англії і округ в США; німецькі суб'єкти Федерації іменуються по-російськи землями, Китайські адміністративні одиниці — повіти). Не виробилося однозначного підходу до цієї проблеми і в передачі на англійську найменувань адміністративних одиниць Росії і колишнього СРСР {район, область, край, автономний

округ, Республіка). При передачі їх з російської на англійську мова мають місце дві тенденції-використовувати відповідності аналоги (наприклад, область — region, край-territory, округ-area або відповідності на основі транслітерації (oblast, kraj, okrug). Можна порадити перекладачеві наступний підхід: у текстах літературного характеру доречні скоріше аналоги (region, territory і т. п.), в текстах технічного і офіційного

характеру - транслітерації. Рекомендовані відповідності:

У назвах районів і областей Росії перше слово зазвичай являє собою прикметник, утворений від назви районного або обласного центру. При перекладі рекомендується використовувати не транслітерацію прикметника, а назву цього міста, наприклад: Іванівська область-Ivanovo Oblast, Солнечногорський район-Solnechnogorsk District. Відкидати закінчення в назвах автономних округів (Ямало-Ненецький автономний округ-Yamal-Nenets Autonomous Okrug). Однак в назвах внутрішньоміських районів, а також областей, назви яких не збігаються з найменуванням обласного центру, прилагідне транслітерується як таке: Заводський район — Zavodskoy District, Ленінградська область-Leningradskaya Oblast,

Свердловська область-Sverdlovskaya Oblast. Особливо слід сказати про правила перекладу адрес, або точніше про їх написання на латиниці. Перекладачеві потребує пам'ятати, що завдання цієї роботи одне -забезпечити, щоб кореспонденція доставлялася за призначенням (ЄС-

чи тільки адреса не включений в літературний текст). Отже, не слід намагатися, як це часто роблять недосвідчені перекладачі і секретарі, «переробляти" російська адреса на іноземний манер-наприклад, укази-

вати номер будинку перед назвою вулиці, переводити по вулиця англійським Street і т. п.

Іншою важливою категорією є зооніми - це ВІ, що присвоюються тваринам (в просторіччі — клички тварин). Зрозуміло, що, на відміну від людей, має сенс називати власним ім'ям далеко не кожна тварина. В першу чергу такі імена дають домашнім і господарським тваринам (кішкам, собакам, коням і т. д.), але свої імена можуть бути і у інших тварин, що мають якусь значимість для суспільства (наприклад, що містяться в зоопарках і цирках), в тому числі навіть у тварин, існування яких поки не доведено - але (згадаймо знамениту Нессі-гіпотетичного мешканця шотландського озера Лох-Несс).

Як і серед антропонімів, серед зоонімів можна виділити поодинокі і множинні. Та ж відома всім Нессі належать до числа одиничних зоонімів. До множинних відносяться ті зооніми, які завдяки високій частотності використовуюня перетворилися як би в стандартні клички. Так, в російській такими типовими кличками стали, наприклад, Рекс, Джек, Джеррі(клички собак), Васька, Рижик, Димок, Мурка (клички кішек), Корівка ,Пеструшка(клички корів), Буян, Гнідуха (клички коня). Можна вважати, що в семантиці цих зоонімів закріплен категоріальна ознака (віднесеність до того чи іншого виду тварин), хоча існує і чимало поліфункціональних зоонімів, тобто кличок, що застосовуються до самих різних видів тварин, наприклад, ведмедик, малюк, Муська, пустун. В англійській мові також існує набір найбільш типових (множинних) зоонимов. Так, за даними деяких досліджень, в США за останні роки були найбільш популярні такі клички для домашніх тварин (насамперед кішок і собак): Max, Maggie, Buddy, Bailey, Jake, Sam, Molly, Nicky, Coco, Sadie. Джерела і моделі освіти зоонімів відрізняються набагато великою різноманітністю в порівнянні з антропонімами або топонімами. Серед таких джерел можна виділити:

а) множинні антропоніми. Характерно при цьому, що в англійській мови широко використовуються в цьому випадку деривати (то є скорочені форми-Mag, Sam, Ben і зменшувальні форми з суфіксом - у або-іе-Molly, Nicky, Maggie), а в

російській мовою-зменшувально-зневажливі форми з суфіксом - к -: Васька, Мишко, Сонька, Муська, Філька. Втім, іноді зустрічаються і жартівливо-поважні клички, копіюють більш офіційні форми звернення, такі як Василь Тимофійович (кличка кота), Акси́нья Іванівна (кличка свині). Слід також відзначити поширеність в Росії практики називати тварин іноземними антропонімами, завдяки чому у нас стали популярні клички типу Джеррі, Джек, Барбі, Том, Ральф. Талогічної тенденції в англійській зоонімії виявити не удавалося; хіба що клички деяких тварин, що містяться в зоопарках, виглядають як запозичення з Суахілі та інших мов. Наприклад: Matata (кличка бородавочника), Ashiki, Sabiki (клички левиць), Kwahari (кличка вілорогої Антилопи), Mwana (кличка шимпанзе). Здається, що можна вважати ці імена нав'язаними впливом популярного діснеївського мультфільму The Lion King (1995), де звірі-персонажі названі іменами, стилізованими під африканські;

б) поодинокі антропоніми, тобто імена та прізвища відомих діячів сьогодення і минулого, а також персонажів міфів, літературних творів, кінофільмів і телепередач. Наприклад: Nixon (прізвище колишнього президента США), Nefertiti (ім'я царіци Стародавнього Єгипту), Genghis Khan (ім'я монгольського хана-завоювача), Capone (прізвище гангстера), Athena, Venus (імена античних богинь), Romeo, Capulet (літературні імена), Gomez and Morticia (імена персонажів телесеріалу «Сімейка Адамі», послужили основою для парної клички двох тварин);

в) топоніми і астрономи, наприклад: Egypt, Nile, Alaska або Російські Байкал, Амазонка, Африка, бігу;

г) товарні знаки, назви виробів і продуктів (особливо в англійській мові): Hershey, Cadbury (марки шоколаду), Havana (найменування сигар), Capuccino (рецепт приготування кави), Bugle Boy (фірмовий одяг);

д) загальні імена та інші характеризують слова і вираження. Вони використовуються зазвичай для того, щоб підкреслити якусь зовнішню особливість тварини, рису його характеру або іншу асоціацію з ним, наприклад Пеструха, Рижик, Білянка, вірний, Буян, лиха, нічка, красуня; в англійській мові

— Spotsie, Blackberry, Jasmine, Danger, Ferocious, Sweetie Pie, Honey. Коли зоонім набуває статусу типової клички якогось виду тварин, він легко знаходить вторинну класифікуючу номінацію, тобто як би знову переходить в розряд загальних імен. Такі, наприклад, популярні в минулому собачі клички Бобик, кулька, Барбос, Жучка, які сьогодні хоча і усвідомлюються як собачі клички, але використовуються в мові і для позначення будь-якої собаки. Ось чому, наприклад, виправдано рішення перекладача російської казки «Ріпка», який зоонім Жучка передав на англійську мову просто як Dog. У лінгвістичній літературі зооніми досліджено крайне слабо, і практично ніяк не розроблено питання про їх передачі в перекладних текстах. Тому мені доведеться обмежитися лише деякими рекомендаціями, заснованими на власних спостереженнях.

Проблему для перекладу являють собою перш за все ті прізвиська, які володіють певною мотивацією. Якщо прізвисько утворено від прозивного імені або від характеризує слова або виразу, то сенс цих вихідних слів і виразів, як правило, зберігає свою актуальність і, отже, важливий для перекладу. В катування передати цей сенс часто вступає в конфлікт з індивідуалізующою функцією ВІ, що вимагає збереження його унікальної зовнішньої форми. Для зоонімів зовнішня форма ще більш важлива, ніж для любих інших видів ВІ. Адже вони призначені в першу чергу для того, щоб кликати тварина, яка повинна реагувати на певне поєднання звуків (недарма по-російськи використовує термін "кличка", споріднений словам клич, термін "кличка"). С конотації та Асоціації, присутні в смислової структурі зооніма, займають підпорядковане положення по відношенню до цієї функції, бо тварини їх не сприймають. Скажімо, якщо замінити кличку Spotsie на «Пеструшка " або " Пятністая "» перетворює переклад), а потім спробувати покликати з її допомогою тварина, то воно, звичайно, не відгукнеться на нові "варіанти" свого імені. Підхід перекладача до передачі зоонімів буде залежати в першу чергу від характеру і ситуації перекладу. При усному перекладі, а також при письмовому перекладі інформаційних та інших нехудожніх текстів

застосовуються, як правило, ономастичні відповідності, тобто соотгїлки, що передають зовнїшню форму іменї оригінал.

Такі відповідності дають зрозуміти слухачеві і читачеві, що тварина-носій зооніма відгукується саме на даний комплекс звуків. Якщо ж перекладач вважає за необхідне пояснити слухачеві або читачеві також і мотивацію,

він може вдатися до уточнюючого перекладу, пояснивши смислової конотації, наприклад, у дужках. Так, в роки перебування на посаді президента США Білла Клінтона журналісти активно висвітлювали його сімейне життя, в зв'язку з чим отримав деяку популярність і його домашній кіт з кумедною кличкою Sox (або Socks). Про кота Клінтона писали і

російські газети, що передавали цю кличку по-російськи так:

{що означає "шкарпетки"). Інакше йде справа при перекладі художніх текстів. У цьому випадку розпізнавальна функція зооніма неактуальна-альна, а в разі казкових тварин відсутня взагалі. Тому, якщо мотивація та інші смислові конотації вихідного зооніма ясні і піддаються передачі, можливий перетворюючий переклад, тобто відповідність з іншою зовнїшньою формою.

За цим принципом передані, наприклад, кличка вовка White Fang-Бїле Ікло в романі Джека Лондона або, скажімо, собачїї клички в повістї Доудї Сміт «Сто один далматин " (Missis - Дамка, Lucky-Щасливчик, Patch — Черноух). У той же часмя, якщо смислові конотації у зооніма відсутні або імеють занадто розпливчастий характер, йому слід підбирати воно мастическое відповідність. Ось приклади подібних відповідностей (також з повістї Д. Сміт): Bingo-Бїнго, Roly Poly-Роллі- Поллі. Звичайно, це необхідно робити з урахуванням вимоги благозвучности. У тїй же повістї фігурує, наприклад, і собака по кличці Perdita. Небажані асоціації, викликані цим ВІ, вже коментувалися, оскільки таке ж ім'я жало однієї з героїнь Шекспїра. В даному випадку перекладачі обрали варіант Педді, дещо перетворивши звучання зооніма.

Імена казкових і алегоричних тварин-складний матеріал для перекладу. Їх навіть важко відносити до зоонімів, оскільки їх носії персоніфіковані (тобто олюднені):

вони розмовляють і часто, подібно до людей, живуть в будинках, але сят одяг, займаються якимись господарськими справами і так же часом мають гроші. Тому імена таких персонажів з лінгвістичної точки зору аналогічні антропонімічним прізвисько. У багатьох авторів вони побудовані на грі слів, звучаннях, асоціаціях або підтекстах. Перекладачеві в цих випадках слід керуватися тими ж принципами, що і при перекладі. прізвиस्क.

Нерідко загальні позначення тварин набувають у казках статус власних імен. У цьому випадку вони пишуться з великої літери і нерідко також вживаються без артиклів (наприклад, Cat, Dog, Goat, Frog), хоча

з певним артиклем зустрічається не менше часто. Іноді використання найменування без артикля як б остаточно закріплює перехід прозивного означення в ВІ.

Наприклад, в казковій повісті Пола Гелліко (Paul Gallico. Manxmouse) незвичайний безхвостий мишеня, названий the Manx Mouse за аналогією з виразом Manx cat (безхвоста кішка острова Мен), іменується так тільки в першому розділі повісті, а починаючи з другої глави його ім'я не тільки втрачає артикль, але і зливається з двох компонентів в один: Manxmouse. Хоча, в інших книгах цей нюанс відсутній. Так, в казковому романе К. Грэма «Вітер у вербах» (Kenneth Gráname. Wind in the Willows) одні персонажі-тварини іменуються з використанням артикля (the Mole, the Badger, the Rat), а інші-без такого (Toad), і ніякої смислової підгрунтя під цією відмінністю побачити неможливо.

Важливо пам'ятати також, що в прозивно-власному імені типу Cat, Fox, Toad часто актуалізується родовий компонент, то є асоціація з тією чи іншою статтю. У російській мові така актуалізація завжди відбувається відповідно до значення граматичного роду; при використанні слова в якосні казкового персонажа це значення стає рівносильним вказівкою на його біологічну стать.

Коли в іспанській та українських мовах імена персоніфіковані тварини асоціюються з різними статями, це сильно ускладнює завдання перекладача. Так, вступна частина казки численні приклади імен казкових персонажів і тварин в діалогії про Алісу, а також цікава розповідь про стратегію перекладача

цих книг читач знайде в статті: Демурова Н. Голос і скрипка. - В зб.: "майстерність Великий простір для фантазії художнього перекладача дають імена Фантастичних звірів і істот, якими достатку-ет література, особливо дитяча. Нерідко письменники створюють їх не на основі звичайних загальних слів, а конструюють з звучань, в яких тільки вгадуються можливі асоціації.

Ономастична передача таких ВІ зазвичай не досягає мети. Так, якщо передати ім'я фантастичної істоти the Snark з керроллівської поеми-нонсенсу The Hunting of the Snark як Снарк, цей варіант виявиться позбавленим будь-якої асоціативної основи. Але ж англійське ім'я асоціюється і з дієсловом snarl ("гарчати«), і з іменником shark («акула"). Намагаючись ВІ - використовувати аналогічний принцип для побудови російського співвідношення, різні перекладачі відштовхувалися від різних асоціацій. Ось чому так несхожі різні варіанти передачі цього ВІ: Змер (асоціація зі словами звір і змія), Рикула (асоціація зі словами Рик і акула), Смарк (цей варіант, належить Е. В. Ключеву, з одного боку, схожий на англійське ВІ, що створює асоціацію з говіркою нанівець, тим більше що в полювання дійсно закінчується невдало). На закінчення слід зупинитися на стандартних епітетах, які супроводжують імена персонажів-тварин у казковому фольклорі. У російській фольклорі імена персоніфіцированих тварин часто супроводжуються стійкими приложеннями або епітетами: Мишка-норушка, Лисичка-сестричка, Зайчик-побігайчик, Сірий Вовк-Зубами клацання і т. п. деякі звірі удостоїлися у фольклорі імен, схожих на антропоніми: Топтигін, Михайло Потапич, Лисиця Патрікіївна. Такі іменованя іноді зустрічаються перекладачам не тільки художньої

літератури, а й текстів інших жанрів, наприклад, журнальних і газетних статей.

Як чинити в цьому випадку перекладачеві? Логіка підказує, що бажано пошукати відповідність-аналог в англійській фольклор. Дійсно, існує деяка кількість таких аналогів, наприклад, Коза-дереза ~ Nanny Goat, Сірий Вовк — Зубами клацають Grey Wolf або Big Bad Wolf. Однак їх кількість представляється досить обмеженим. Деякі казкові зооніми в англійській мові не

мають епітетів: так, зазвичай лисиць, мишей і ведмедів в англійському фольклорі називають просто the Fox, the Mouse, the Bear. Деякі тварини набагато частіше фігурують у казках однією мовою, ніж іншою. Наприклад, в англійському фольклорі майже не згадуються зайці, зате і втім, цей варіант цілком доречний в літературознавчих текстах, де

і використовується. Серед інших варіантів, творці яких намагалися врахувати асоціативні характеристики імені, жоден не отримав поки загального зізнання.

У російській-навпаки, кроликів немає, зате дуже популярний Заєць (він же Косий). Головна ж практична проблема полягає в повній відсутній яких би то не було довідників і словників, де подібні фольклорні персонажі були б якось описані і систематизовані, тим більше в зіставленні з персонажами іншомовного фольклор. Тому при неможливості знайти споконвічний аналог слід подумати про переведення епітета за допомогою регулярних і продуктивних синтаксичних моделей, якими в англійській мові явля-

ються конструкції з причастям (наприклад, Курочка Ряба — the Speckled Hen, Коник-Горбокони́к — the Little Humpbacked Horse) або з іменником у множині (Косий, Зайчик-побррайчик-Squint-Eyes, Hare the Long Legs, Hare the Long Ears). Звичайно, слід бути вкрай обережним в конструванні подібних іменувань мовою, яка не є для перекладача рідним. У разі найменших сумнівів краще взагалі відмовитися від передачі епітета.

ІС, що відносяться до небесних тіл (сузір'їв, зірок, планетам, астероїдам, галактикам і т. д.), на всіх мовах повністю регламентуються астрономічною наукою, тому при всіх затрудненнях слід справлятися про них в енциклопедіях і довідниках. Слід зазначити, що імена багатьох з зірок і планет взяті з античної міфології, і хоча в більшості випадків по-англійськи і по-російськи ці назви співпадають з іменами-прототипами (наприклад, Ceres-Церера, Juno — Юнона, Jupiter-Юпітер, Venus-Венера, Vesta-Веста, Flora — Флора, Apollo-Аполлон), по-російськи зустрічаються і варіанти, не збігаються з першоджерелом. Так, назва астероїда Ікарус по-російськи відрізняється від імені відповідного міфічного

персонажа {Ікар), хоча на латині і по-англійськи це ім'я в обох випадках однаково-Icarus.

Небезпека неточності може підстерігати і при перекладі

З російської на англійську. Так, російська назва астероїди так географ збігається за формою зі словом, що позначає фахівця з географії, однак перекладач помилиться, якщо перенесе цю аналогію на англійську мову. Там на-ріцательному слову географ відповідає geographer, а названню астероїда - Geographos. У назвах космічних об'єктів часто використовуються і антропоніми, що належать астрономам; ці антропоніми але також передаються на основі традиції, а не правил практичної транскрипції (наприклад, Halley's comet — комета Галлея).

У переважній більшості випадків, навіть в гороскопах, ВІ користується назва латинського походження; другий варіант грає допоміжну роль як синонім, що дозволяє прояснити символічний сенс основного варіанту або уникнути його повторення в тексті.

Загальна рекомендація: передача астронімів повністю регулюється традицією, тому при найменших сумнівах перекладачеві слід звертатися до довідкових видань. Сформована практика вимагає транскрибувати назви цієї групи, а не піддавати їх смислому перекладу. Так, названню судна Queen Elizabeth відповідає "Куїн Елізабет" , а не "Королева Єлизавета". Приклади відповідностей для назв космічних кораблів і апаратів: Voyager — «Вояджер», Discovery « "Діскавері", Gemini — «Джемінаї"; "Союз" - Soyuz, "Мир « — Mir,» Космос « — Kosmos,» Місяцехід" - Lunokhod.

Одним з небагатьох винятків з цього правила є російське позначення американського космічного корабля Apollo « Аполлон», яке було утворено не методом практичної транскрипції, а методом транспозиції, тобто на основі слова-прототипу-імені грецького бога.

Слід нагадати також про правила пунктуаційного оформлення назв судів. Російські назви слід укладати ковічки. В англійському ж тексті лапки не потрібні, але всі елементи назви пишуться з великої літери. Бажаним (але

не обов'язковим) є також виділення назви судна курей в англійському тексті, Доводиться також констатувати неврегульованість у англійською мовою питання про використання артиклів при назвах морських суден. В одних джерелах артиклі застосовуються, в інших - ні.

Ось два приклади з повідомлень інформаційних агентств, Іллюструють цей факт:

1) The Greenville surfaced and slammed into the Ehime Mam, sinking it off the Hawaiian island of Oahu. — Субмарина "Грінвілл", спливаючи на поверхню, пробила борт судна " Ехіме Мару " і потопила її неподалік від гавайського острова Оаху.

2) Starting with Nimitz, each ship will undergo an overhaul, and will be brought up to the standards of the latest ships. - Кожен корабель, починаючи з авіаносця «Німіц», пройде Капітальний ремонт і буде модернізований до найсучаснішого рівня.

При перекладі на англійську слід також враховувати, що найменування військових кораблів, особливо при першій згадці у тексті, зазвичай супроводжуються скороченими позначеннями, допомагають читачеві визначити, що далі слід ВІ.

Назви компаній і організацій ля, наприклад: HMS-Her Majesty's Ship (корабель британських ВМС), USS-United States Ship (корабель ВМС США), HMAS-Her Majesty's Australian Ship (корабель австралійських ВМС), HMCS-Her Majesty's Canadian Ship (корабель Канадських ВМС).

Якщо в тексті використовується позначення категорії судна або корабля (у повному або скороченому вигляді), визначений артикль при ВІ вживається обов'язково (Наприклад, the aircraft carrier Nimitz, the USS Greenville).

Назви компаній і організацій Загальні принципи відповідностей назвам компаній. Назва компаній в загальному випадку підлягають практичній транскрипції і не повинні містити елементів перекладу, не рахуючи родових слів Компанія, корпорація і т. п. по-російськи вони повинні заклю-

чатися в лапки, наприклад, корпорація "Дженерал Моторс", компанія "Хенде«, фірма»Ернст енд Янг".

При передачі найменування компанії особливості орфографії оригіналу (використання великих літер і розділових знаків припинання, крім апострофа) в основному зберігаються і в передачі на російську мову. Англійська апостроф зазвичай усувається з

російського варіанту (Harrod's-Херродс, Macdonald's-Макдоналдс). Скорочення Ltd., Inc., Co. традиційно передаються як "Лтд.», «Інки.», «К.».

Слід зазначити, що в діловій кореспонденції і документтації, а також і в газетній практиці назви іноземних лових компаній часто поміщають в оригінальному написанні на латиниця. Треба віддати належне тому, що така система зручна — вона не породжує помилкових варіантів транскрипції і не соз дає таких труднощів, які можуть виникнути при відновленні вихідної назви компанії з російського варіанту.

Якщо, наприклад, ви прочитали в газеті згадку про компанію

"Роджерс" і хочете навести довідки про цю компанію в інодивних джерелах або в Інтернеті, дані для пошуку інформації неоднозначні: можливі варіанти написання і не виключено, що кожен з цих варіантів належить якійсь компанії).

Цієї проблеми не з`явиться нікнет, якщо і в російському тексті назва компанії буде дано слід зазначити, що до кінця 1980-х років практикувалося написання з великої літери тільки першого слова в назві компанії. Ця практика навряд чи мала якісь логічні підстави і зараз практично забута. на латиниці. (Звичайно, використання латиниці в назвах неприйнятно в художніх текстах.)

Умовно до категорії "компаній" можна віднести також музикальні ансамблі. Їх назви, як і в загальному випадку, або передаються за методом практичної транскрипції ("Бітлс" « " Ейс оф Бейс" « " Спайс Герлс»), або взагалі переносяться в російську текст в оригінальному написанні (особливо в періодичних з відповідних напрямів).

Нагадуємо перекладачам з російської, що англійською назви компаній не повинні ставитися в лапки, як це робиться в російській мові. Крім того, поширеною помилкою є опущення лапок при назві компаній в текстах російською мовою. Цього робити категорично не рекомендується, так як така практика, по-перше, суперечить правилам російської пунктуації, а, по-друге, здатна привести до непорозумінь. Назва компаній (але не організацій) по-англійськи вживаються, як правило, без артикля.

Передача скорочень в назвах компаній і підприємств.

У 1980-і і 1990-і роки певні труднощі виникали у перекладачів з російської, яким було потрібно передати на англійською мовою назви виникали тоді в Росії компаній нових типів — товариств і товариств з обмеженою відповідальністю), акціонерних товариств (АТ), в тому чисто закритих і відкритих (ЗАТ і ВАТ), комерційних банків (КБ і АКБ). Це було потрібно, крім іншого, ще й тому, що годину то компаніям необхідно було юридично закріпити своє на іменування на іноземних мовах, в написанні на латиниці, і це написання відбивалося в установчих документах. Знадобилося досить тривалий час, перш ніж складвась якась загальноприйнята практика передачі на англійську мову наведених вище скорочень. Спочатку їх намагалися перекладати, а потім складати аналогічні скорочення по-анг-

лійски. Наприклад, АТ (АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО) переводили на англійська мова як joint-stock company і утворювали скорочення-JSC. Таке скорочення нерідко включалося в офіційне назва компанії англійською мовою. Якщо таке вже произошло, то, отримавши юридичний статус, такий елемент найменування повинен використовуватися в ньому і надалі. днако до теперішнього часу перекладачі і бізнесмени прийшли до іншого рішення, відповідного світовій практиці.

Точно так само, як ніхто не перекладає скорочення Ltd., Inc. (в названнях англійських компаній), GmbH (у назвах німецьких компаній) або, скажімо, Oy (у назвах фінських компаній), стає просто транслітерувати латиницею і російські скорочення — АТ, ТОВ і т. д. в результаті, наприклад, дочірня компанія

банкського будинку *Crédit Suisse* стала називатися АО *Crédit Suisse*. Названня компанії РАО "ЄЕС" транслітерується повністю —
РАО EES (хоча зустрічаються й інші варіанти передачі).

Таким чином, при передачі на англійську мову названий російських компаній рекомендується транслітерувати скорочення (якщо тільки інший варіант вже не зареєструє компанією як її офіційне юридичне іменування англійською мовою). Не рекомендується і розшифровувати скорочення, так як це може призвести до виникнення стилістично незграбних на називання. Наприклад, якщо в найменуваннях ПК» Сибойл " (де Н к = нафтова компанія; назва умовна) або АКБ " Промбанк " (АКБ = Акціонерний комерційний банк, назва також умовне) перевести скорочення повністю, отримаємо: Company з повтором "oil-oil" і Joint-stock Commercial Bank Prombank з повтором "bank-bank". Тому, якщо скорочення входить до складу назви, його слід транслітерувати (NK Siboil, АКВ Prombank), якщо не входить-можна передати його час з урахуванням вимог милозвучності (Siboil Company) або взагалі опустити (Siboil, Prombank).

Класифікуючі слова і топоніми в складі найменувань компаній і підприємств. Перекладачам слід пам'ятати про те, що класифікує слово (Компанія, корпорація, банк, фонд, завод, комбінат і т. п.) по-російськи зазвичай ставиться перед названням, а відповідне англійське слово (company, corporation, bank, fund, plant, works) найчастіше слід за ВІ.

У найменування багатьох компаній і підприємств, діючих на території Росії та СНД, включається прикметник, утворене від назви населеного пункту або регіону, наприклад Рязанський нафтопереробний комбінат, «Норильський нікель"» Перекладаючи такі назви, слід наводити топонім по-англійськи у вихідній формі: Ryazan Oil Refinery, Norilsk Nickel. Але тут складність може бути пов'язана з тим, що згадка про підприємство може міститися в тексті до того міста, де воно знаходиться, і контекст не дає віз-можна відновити вихідну форму назви цього міста.

Наприклад, в статті на тему про новини бізнесу може згадати наприклад, невідомий перекладачеві Ключевський молокозавод (назва умовна). Прикметник Ключевський може бути утворено від наступних гіпотетичних топонімів: Ключева, Ключевка, Ключевське. По можливості перекладачеві слідует навести відповідні довідки. Якщо з'ясується, що завод розташований в населеному пункті Ключево, назва заводу переводиться як Klyuyevo Dairy Plant. Лише якщо інформація про містонаходженні підприємства недоступна, припустимо варіант на ознове транслітерації прикметника: Klyuyevsky Dairy Plant. Назви органів друку, видавництв, телевізійних каналов та інших засобів масової інформації передаються в російським тексті або за принципом практичної транскрипції, або включаються в текст в написанні на Латинице (на основі тих же міркувань, що і щодо назв компаній). Вони полягають в лапки (якщо тільки не передаються аббревіатурою); з великої літери пишеться, як правило, тільки перше слово і входять в склад назви власні імена.

Якщо назва компанії або органу інформації цілком варто з буквеного скорочення і в силу тих чи інших причин перекладач приймає рішення не використовувати в російській тексті латинських букв, то застосуються принцип відтворення назва букв, що входять в це скорочення, на кирилиці. Наприклад: ВВС - "Бі-бі-сі", НК « "Ен-Ейч-кей", WGN —

"Дабл'ю-Джі-Ен"» Іноді виправдана передача таких скорочень

"схожою" псевдоаббревіатурою з російських букв, особливо якщо

відтворення назв англійських букв важко читати, наприклад: назва видавництва УМСА Press теоретично треба. Такими причинами можуть бути: політика редакції чи видавництва, за переклад (наприклад, видавництво вважає за необхідне уникати в своїх публікаціях іншомовних вкраплень), або характер перекладеного текста (публіцистика, белетристика, дитяча або популярна література-там та ці вкраплення також небажані, так як ускладнюють сприйняття тексту або, наприклад, читання його вголос). Було б передавати як "

Уай-ЕМ-СІ-ЕЙ прес», але закріпився більш зручний для вимови варіант «ІМКА прес».

Назви багатьох інформаційних агентств існують як в повному, так і в скороченому варіантах, і в цьому випадку ВІ - користується Російська абрєвіатура повного транскрипційного відповідності: UPI (United Press International) — ЮПІ ("Юнайтед Прес Інтернешнл"»), AP — Associated Press) - АП ("Ассошіейтед прес»), РТІ (Press Trust of India) — ПТІ ("прес Траст оф Індія»).

Артикль в назвах газет при перекладі на російську опускається, хоча в англійській мові в назвах іноземних газет со зберігаються і артиклі (the Times - "таймі", the Boston Globe — "Бостон глоб», the American Journal of Commerce «"Американ Джорнал оф коммерс""", Le Monde - "Монд", Der Spiegel — "Шпігель", La Repubblica « "Репуббліка"), а при перекладі з російської на англійську-додається певний артикль.

Щодо назв організацій, партій, установ, під розподілів, комісій, центрів і т. п., то, оскільки вони зазвичай представляють собою поєднання загальних слів, такі назви містять коротку характеристику організації або вказівку на її цілі. Тому вони зазвичай підлягають смислового перекладу.

Що стосується найбільш відомих організацій, то російські соот-ветствия для їх назв вже закріплені офіційно, і перекладачів слід їх використовувати, наприклад: The Liberal Democratic Party of Japan-Ліберально-демократична партія Японії, the World Health Organization-Всесвітня організація охорони здоров'я, the Securities and Exchange Commission-Комісія з цінних паперів і бірж, the Organization of Petroleum-Exporting Countries-Організація країн-експортерів нафти, the US Federal Bureau of Investigations-Федеральне бюро розслідувань США.

У деяких випадках, коли назва має не стільки характеризує, скільки образний або емоційний сенс, застосовуються і транскрипційні відповідності, наприклад, Greenpeace « "Грінпіс" « "яблуко" - Yabloko,

» За перемогу " — Za Pobedu. В англійському варіанті не користуються ні лапки, ні курсивне написання, а тільки виділення всіх знаменних слів в назві прописною літерою.

Антропонім у складі найменування організації або підприємства. До складу найменувань багатьох організацій і підприємств часто входять антропоніми, тобто імена тих, на честь кого або ким ці організації були засновані. Наприклад, Carnegie Foundation-Фонд Карнегі, McDonald Observatory-Обсерваторія Макдоналда, John A. Logan College-коледж (імені) Джона А. Логана, Guggenheim Museum-Музей Гуггенхейма. В

більшості випадків, як видно з прикладів, антропонім в ВІ - ходном англійському найменуванні стоїть на початку, а в російській со -

відповідь ставиться в кінці найменування в родовому падіж. У деяких випадках використовуються прикметники, образованні від антропонімів: Smithsonian Institution-Смітсонов-ський інститут, Bodleian Library-Бодліанська бібліотека. Російські підприємства, організації та установи, як

правило, включають антропонім або в обороті зі словом імені,

або у формі прикметника: Завод імені Хрунічева, Государст-венний Центральний театр ляльок імені С. Образцова, Тімірязев-ська сільськогосподарська академія, Строганівське училище, Третьяковська галерея.

І в тому, і в іншому випадку слід передавати такі найменування по-англійськи, використовуючи транскрипцію антропоніма у вихідній формі на початку відповідності, як Атрі-бутивне іменник: the Khrunichev Plant, the S. Obraztsov State Puppet Theatre, the Timiryazev Agricultural Academy, the Stroganov School, the Tretyakov Gallery.

Поширеною помилкою перекладачів є спроба ка якось передати по-англійськи слово імені, для чого іногда використовують оборот named after. Наприклад, автозавод імені Лихачова, бувало, перекладали як * Motor Works named after Likhachev, що невірно; правильний варіант —

Likhachev Motor Works або Likhachev Automobile Plant. Необхідно пояснити: вираз named after допустимо ВІ - використовувати тільки в пояснювальній фразі,

наприклад: the Tretyakov Gallery, named after its founder, a famous art collector, is a real treasury of Russian painting. У самих назвах цей оборот не вживається, і в цьому немає необхідності, так як функціонально йому по-англійськи відповідає використання антропоніма в початковій позиції в складі найменування. Якщо ж в рамках одного найменування використовуються і антропонім, і топонім, то при перекладі на англійську мову найбільш прийнятними є відповідності, де топонім стоїть або в кінцевій позиції в поєднанні з приводом of, або в початковій позиції в присвійному відмінку. Наприклад: Московський державний університет імені Ломоносова — the Lomonosov State University of Moscow, Moscow's Lomonosov State University (другий варіант носить менш офіційний характер). Якщо антропонім не згадується, то топонім може бути вжито в початковій атрибутивній позиції: Moscow State University.

Назви літературних і художніх творів загалом випадку переводяться з англійської мови на російську як будь-яка осмислена фраза, хоча слід мати на увазі, що, якщо произведення раніше публікувалося російською мовою, бажано переводити його назву не самостійно, а використовувати назву з наявного перекладу. Це відноситься і до тих випадків, коли таке назва є не дослівним (наприклад, роман П. Х. Джонсон the Good Listener був виданий по-російськи під назвою " Особий дар») або навіть взагалі ніяк не співвідноситься з оригінальним (американська комедія Some Like It Hot відома у нас під назвою «У джазі тільки дівчата»). Отже, якщо перекладач має підстави вважати, що твір, назва якого йому зустрілося в тексті, вже перекладалося або принаймні аналізувалося в нашій країні, слід звернутися до відповідних енциклопедій з літератури, кіно та інших мистецтвам, де російський варіант цієї назви вже, можливо, вказано. Однак в англійськомовних країнах склалася інша практика щодо назв іноземних творів загально-

європейського культурного фонду. Перекладні назви там використовуються тільки щодо не надто більшого числа широко відомих творів, перекладаючись на англійську мову. В інших випадках назва зазвичай наводиться мовою оригіналу (якщо ця мова користується латиницею) або в транслітерації (при згаданні, наприклад, творів російських письменників).

Наприклад, звернувшись в словнику Webster's New Biographical Dictionary до статті Victor-Marie Hugo, ми виявимо, що все твори письменника Віктора Гюго вказані там по-французьки без перекладу, хоча вони, безсумнівно, перекладалися на англійську мову. У статті про Д. і. Писарева згадані дві його публіцистическі роботи: *Realisti* і *Borba z. a zhizn*, також без англійської переклада цих назв.

Цим же принципом керуються практично завжди щодо творів західноєвропейського театру — драматичних і особливо музичних. Іншими словами, назви балетів і опер наводяться в англійському тексті незмінно в оригінальному написанні і не перекладаються на англійську мову.

Тому, наприклад, той, хто перекладав з російської мови на Англійська програмку до опери Доницетті «Любовний напій » у постановці Московського музичного театру, не врахував існуючої традиції, перевівши цю назву як *Love Potion*; слід було б привести його в оригіналі по-італійськи — *L elisir d ' amore*.

Дотримуючись цієї традиції, англійці іноді навіть відмовляються від рідних імен. Так, опера Верді "Отелло" має по-італійськи назва *Otello*, орфографічно відрізняється від наіменовання трагедії Шекспіра, за якою була написана (*Othello*). Проте в англомовних країнах, згадуючи або афішуючи цю оперу, не відновлюють "пропущену" букву *h*, а пишуть її назва саме в орфографії Верді. Втім, назви популярних творів російського музикального театру (наприклад, опер і балетів П. і. Чайковського) звестни в англомовних країнах в перекладних відповідях:

"Лускунчик" - The Nutcracker,» Спляча красуня " – Sleeping Beauty « "Пікова дама" - The Queen of Spades (іноді також по-французьки як La Dame pique), «Лебедине озеро» — Swan Lake.

Що ж стосується творів сучасної поп-музики (пісень, альбомів, музичних кліпів), то їх назви дуже часто але сят абсолютно умовний характер, і спроби переводити їх наталкиваються на нерозв'язні труднощі. Тому в даний час зазвичай практикується перенесення їх в текст російського перекладу без зміни англійською мовою або в транскрипційному варіанті (наприклад, якщо раніше відома пісня ансамблю "Бітлс" переводилася як "дівчина", то зараз більш прийнятно писати Girl або "Герл").

Загальна рекомендація: при перекладі з російської на англійська мова текстів, що містять назви західноєвропейських літературних і драматичних творів, допустимо (а щодо музичних творів-фактично обов'язково) використання назви мовою оригіналу (якщо ця мова користується латиницею) або в практичній транскрипції.

При перекладі з англійської на російську пріоритет віддається раніше опублікованому варіанту назви, якщо, звичайно, перекладач не вважає, що в ньому була допущена груба помилка, яку слід виправити.

2.3 Типи трансформацій при перекладі власних назв та звернень

Кожні з власних назв володіють своїми специфічними ознаками, підкоряються внутрішнім законам конкретної мови та слугують засобом номінації індивідуального предмету. Топонімія – розділ ономастики, що вивчає власні назви, такі, що представляють назви географічних пунктів.

Важливість цієї теми зумовлена інтенсифікацією відносин між іспаномовними та україномовними соціумами й підвищеним інтересом до власних імен, що проникають в іспанську мову. Через істотні відмінності між двома взаємодіючими мовними системами передача іспанських топонімів українською мовою викликає особливі труднощі.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше комплексно розглянуто проблеми запозичення і передачі топонімів іспанською мовою, систематизовано іспанські топонімічні запозичення у хронологічній послідовності.

Топонімія – розділ ономастики, що вивчає власні назви, такі, що представляють назви географічних пунктів. Топонімія являє собою перспективне поле для досліджень назв річок та інших водних об'єктів (гідронімів), власна назва будь-якого об'єкта рельєфу земної поверхні (омоніми). Топоніми займають особливе місце в лексичній системі мови. Не викликає сумніву, що, представляючи собою визначену групу слів, вони наділені парадигматичними і синтагматичними характеристиками, властивими слову взагалі. Безсумнівно також і те, що категорії, встановлені для власних назв, як спеціального підкласу слів, розповсюджуються і на топоніми. Разом з тим імовірно, що топоніми не просто різновид власних назв, а власні назви особливого роду, своєрідні якості яких роблять неможливим їх вивчення тільки в межах мовознавства, навіть в самому ширшому його розумінні, тобто як дисципліни, що включає до себе соціолінгвістику, психолінгвістику і етнолінгвістику. Одна з численних груп американських назв запозичена з іспанської мови. У формуванні ранньої топонімії певних районів Америки іспанська мова грала домінуючу роль, вплив її на розвиток топонімії всього південного заходу Сполучених Штатів відчувався протягом майже трьох століть, а в деяких випадках продовжує діяти і сьогодні. Власні назви мови підкоряються, наскільки це можливо, закономірностям, що існують в ній для загальних назв. Але, оскільки джерела власних назв будь-якої мови набагато ширше за коло джерел його загальних назв, коло мовних явищ, представлених в них, має більш широким. Отже, власні назви входять в лексичну систему будь-якої мови як особливий клас слів, що володіє специфічними

ознаками. Будучи мовним фактом, власні назви підкоряються в цілому внутрішнім законам конкретної мови. Разом з тим, на всіх рівнях мовного аналізу потрібно враховувати своєрідність цих слів за змістом, так і за класом. Перш за все вони слугують засобом номінації індивідуального предмету.

Власна назва не пов'язана безпосередньо з поняттям. У неї немає загального значення, так само як у загальних назв відсутнє індивідуальне. Це представляється найбільш істотним у визначенні специфіки власних назв: «без денотата немає назви» [3: 42]. Оскільки топоніми – це слова, то вони, вочевидь, мають всі ті категорії, які властиві словам мови взагалі. Але, будучи частиною словарного складу мови, топоніми разом з тим входять в той її своєрідний підрозділ, який носить назву «Власні назви». Як відомо, власні назви виділяються унаслідок абсолютно особливого співвідношення в них десигната і денотата. Для топонімії і регіональні дослідження, і обстеження ономастичних станів представляється основою основ. Не вивчивши всього комплексу якого-небудь регіону, не можна передбачати того, що можна й потрібно шукати на сусідніх територіях. Складність семантики топонімів, що породжує різні підходи до проблеми, призвела до появи взаємовиключних концепцій значення топонімів. Зазвичай, топоніми позбавлені значення, але деякі науковці вважають їх значення неповноцінним або такими, що лежить в іншому, ніж у загальних назв, інформативному плані, а треті приписують їм ще змістовніше значення, ніж загальним назвам.

Всі топоніми володіють значенням наочності, тобто частиною їх змісту (значення) є наче повідомлення про існування якогось предмету (або суті, яку ми уявляємо собі як предмет). Крім того, більшість топонімів позначають якийсь клас предметів, серед яких один предмет виділяється особливо. У системі мови з логічної точки зору індивідуальна номінація можлива тільки серед предметів, вже якимось класифікованих на основі узагальнення. Дивно було б взагалі говорити про топоніми, якби вони не були пов'язані відповідно з поняттями «людина», «територіальний об'єкт» або якби цей зв'язок був чимось повністю залежним від контексту і особистого бажання тих, що говорять. Топоніми,

позначаючи індивідуальний предмет, закріплюють в своєму значенні якусь угоду, домовленість іменувати даний предмет певним чином. Систематизуючи іспанські топонімічні запозичення у хронологічній послідовності, можна отримати такі підгрупи: а) назви, що виникли в період перших іспанських експедицій вздовж берегів Північної Америки; — однослівні топоніми, виражені іменниками в однині або множині, прикметники: Aqua (вода), Corona (корона), Alma (душа), Fontana (джерело), Fortuna (удача), Modesto (скромний), Puente (міст), Madera (ліс), Salinas (солончаки); — однослівні топоніми, в основі яких лежать іспанські особисті імена або іспанські географічні назви: Balboa, Alhambra; — топоніми, виражені іменником з артиклем: El Monte, El Segundo, Los Angeles, Los Banos, Los Gatos, La Mesa, La Canada; — двослівні топоніми: San Carlos, Santa Cruz, Santa Monica; — двослівні топоніми, що складаються з числівника та іменника: Dos Palos, Tres Pinos. Ці моделі можуть простежуватися практично на території всіх штатів, що колись належали Іспанії: Sierra Blanca, Laguna, El Indio, Santa Elena, Aqua Dulce (Техас); Tres Piedras (Арізона); La Plata, Aqua Fria (Нью-Мексико). Такі назви як Isla de San Salvador, Isla de Victoria, Sierras de San Martin, Isla de San Sebastian не судилося утвердитися на карті Каліфорнії. Виняток становить назва Sierras Nevadas (Снігові гори) — так був названий береговий хребет, відомий нині як Santa Lucia Range (хребет Санта Лючія). Потім назва Sierra Nevada перейшла до іншого гірського масиву і в даний час є назвою хребта, розташованого на схід від долини Сан Хоакін. У ряді випадків іспанські географічні терміни виступають одноосібно, утворюючи самостійні назви. Вище вже розглядалася основна маса іспанської географічної термінології, що вживається у якості обов'язкових топонімів. Наведемо ще кілька характерних прикладів: algodones «хлопкове поле» (російською) — Algodones (НьюМексико); carrizal «ставок» — Carrizo (Арізона), Carrizozo (НьюМексико); ojo «джерело» — Ojo Caliente (Нью-Мексико); picacho «окремо розташований пік» — Picacho (Арізона, Нью-Мексико); questa «Пагорб» — Ques-ta (Нью-Мексико); Rillito «струмочок» — Rillito (Арізона); veга «луг, родюча долина» — Vega (Техас), Las Vegas (Невада). Цей список можна розширити,

віднести до нього цілий ряд поширених в іспанській топонімії географічних визначень, що характеризують властивості об'єктів: *abajo* «нижній», *bonito* «гарний», *hermoso* «прекрасний», *chico* «маленький», *arenoso* «піщаний», *Penasco* «скелястий», *puerco* «брудний», *salado* «солоний», *soledad* «окремиї, самотній», *hondo* «глибокий», *quemado* «згорівший», *ancho* «широкий»: *Llano Arenoso*, *Bonita*, *Rio Abajo*, *Rio Arriba*, *Rinconada Ancha*, *Pino Alto*, *Arroyo Hondo*, *Ojo Hermoso*, *Penasco*, *Rio Puerco*, *Quemado*, *Ojo Salado*, *Salado River*, що являються назвами населених пунктів. Багато іспанських назв подібні за семантикою з англійськими і тому легко сприймаються як елементи єдиної системи. Потужний шар запозичених іспанських назв спричинив масову появу назв-гібридів, побудованих шляхом з'єднання іспанських і англійських лексем: *Buena Park* (исп. *buena* – красива), *Hermosa Beach* (исп. *hermosa* – прекрасна) і т.д.

Згідно за нашим дослідженням, топонімія Іспанії представляє собою вербальний образ геосистем та відбиває культурну, історичну, суспільну автентичність та унікальність Іспанії. Натуральна та антропогенна природа територій перетворюється в образи місць існування, що є проєкціями процесів всебічного освоєння ландшафтів. У назвах яскраво виявляється соціальна сутність мови. Топоніміка найчастіше більше, ніж будь-яка інша лексична підсистема, відображає особливості суспільного життя соціуму, вибір значення при створенні найменування або перейменування того або іншого географічного об'єкта, вивчення суспільно-історичних явищ, в яких виникла і оформилася географічна назва, соціально-культурологічні фактори, що викликають існування омонімії і синонімії серед топонімів. Оскільки джерела власних назв будь-якої мови набагато ширше за коло джерел його загальних назв, коло мовних явищ, представлених в них, є більш широким. Отже, власні назви входять в лексичну систему будь-якої мови як особливий клас слів, що володіє специфічними ознаками. Перспективи дослідження. Отримані результати не вичерпують проблематики цієї наукової статті. Топоніми є важливим інформаційним джерелом для вивчення змін, які відбуваються у суспільстві протягом певного історичного часу. У топонімах зафіксована історія племен і народів, міграційні

процеси населення. Багато географічних назв перейменовуються або забуваються, тому їх збереження та дослідження необхідне для вивчення мови, культурної та історичної спадщини країни. Подальше вивчення топонімії на матеріалі іспанської мови полягає у виявленні регіонів проживання давніх народів Латинської Америки, розкриття їх духовної культури, виховання національної гідності й бережного ставлення до минулого, що є перспективним у галузі психолінгвістики, стилістики, етнолінгвістики. Предметом майбутніх студій може стати дослідження структурних особливостей топонімів іспанською мовою, порівняння словотворчої структури топонімів іспанською та українською мовами, більш поглибленому аналізу особливостей фонетичної, граматичної, лексичної структури топонімів на матеріалі іспанської мови.

У наш динамічний час в умовах розширення міжнародних зв'язків та обміну інформацією, розвивається перекладознавство і зростають вимоги до якості перекладу. Важливе місце посідає переклад власних назв, які є невід'ємною частиною будь-якої сфери діяльності.

За визначенням В. Виноградова, власні назви (оніми) – це слова, що називають дійсний чи вигаданий об'єкт, особу чи місцевість єдину в своєму роді [8, с. 150]. М. Кочерган зазначає, що власні назви, на відміну від загальних, слугують для виділення названого ними об'єкта з низки подібних, його індивідуалізації та ідентифікації [23, с. 186]; і пропонує таку класифікацію власних назв: 1) антропоніми – імена людей; 2) топоніми – географічні назви; 3) теоніми – назви божеств; 4) зооніми – клички тварин; 5) астроніми – назви небесних тіл; 6) космоніми – назви зон космічного простору і сузір'їв; 7) хрононіми («квазівласні імена») – назви відрізків часу, пов'язані з історичними подіями; 8) ідеоніми – назви об'єктів духовної культури; 9) хрематоніми – назви об'єктів матеріальної культури; 10) ергоніми – назви об'єднань людей: товариства, організації тощо; 11) гідроніми – назви водоймищ (річки, озера, моря, болота); 12) етноніми – назви народів, етнічних груп [23, с. 187].

На думку Д. Шмельова, основним аспектом розгляду природи найменування лексичними одиницями є лінгвосеміотичний, що ґрунтується на наступних теоретичних положеннях: 1) природна мова є знакова система особливого роду з подвійною структурацією її одиниць і із дворазовим їх позначенням – у системі номінативних засобів (первинне означення) і в якості або в складі предикативних одиниць у мові (вторинне означення); 2) людська мова як складне матеріально-ідеальне утворення поєднує у собі стосовно об'єктивної дійсності сімультану властивість позначення й відбиття; 3) психо-фізіологічною основою репрезентації об'єктивної дійсності словами є друга сигнальна система дійсності [41].

Акти прямої (первинної) номінації за допомогою слів примітні тим, що вони одночасно сполучені з опредмечуванням людиною об'єктивного світу, з усіма етапами його суспільного досвіду й трудовою діяльністю, з виділенням і узагальненням необхідного й істотного в предметі пізнання.

У гносеологічному аспекті пряма лексична номінація є завжди процес перетворювання фактів дійсності в знаки й надбання людей шляхом перетворення фактів дійсності у факти системи мови, у значення й категорії, що відбивають суспільний досвід носіїв мови.

Становлення найменування будь-якого типу (елементарне первинне й – просте, складене, складне однослівне або декількаслівне найменування й т.д.) сполучено із процесом знакоутворювання.

Власні назви, хоча й зараховуються в розряд повнозначних лексичних знаків, однак різко протистоять останнім як за своїм значенням, так і по сфері й обсягу функціонування, займаючи периферійне положення в лексиці будь-якої мови. По характеру знакового значення, по сфері функціонування й функції індивідуалізації власні імена можна назвати лексично неповноцінними, збитковими.

О. Кирилович зазначає, «якщо серед іменників конкретні загальні імена є центральною семантичною категорією, то це саме тому, що вони володіють двома здатностями: значити (*signifier*) і позначати (*designer*), у них є певний семантичний зміст, і в той же час вони застосовні до реальних об'єктів. Загальні імена мають повну семантичну структуру» [24, с. 252]. Власні назви, на противагу загальним, обмежуються однією функцією – позначення, що дозволяє їм тільки розрізняти, пізнавати позначувані предмети, особи, без вказівки на якісну, змістовну характеристику даного індивідуума або одиничного предмета, факту.

На думку С. Ульмана, основним дефектом власних назв є «нездатність» виражати узагальнене поняття; їхня роль у мові чисто називна, у силу чого їх називають «розпізнавальними знаками».

Класифікація власних назв, за О. Леоновичем, може бути проведена по предметній сфері, по позначуваним ними предметам: 1) назви осіб (ім'я, прізвище, по батькові); 2) імена (прізвиська) тварин, птахів тощо; 3) топографічні імена – річок, океанів, морів, заток, проток, озер, країн, гір, гірських хребтів, міст, поселень, парків, вулиць, доріг тощо.; 4) імена будинків, установ, пароплавів, літаків і інших засобів пересувань; 5) назви книг, журналів п'єс, музичних груп і виконавців тощо.

До власних імен іноді зараховуються «квазівласні імена», такі, як назви періодів історії, культурних і політичних рухів, імена історичних особистостей, героїв і місць, зображуваних у літературі, а також назви (етикетки) товарів, продуктів харчування, брендівих назв.

А. Гардинер вважає, що перераховані групи власних назв, розмежованих по предметній області, різні по характеру свого значення й сфері функціонування: 1) імена, які позначають (прізвища, імена осіб, прізвиська тварин, назви місць, історичних подій, дат і т. п.), і 2) імена, які тільки називають (заголовки книг, назви журналів, етикетки на продуктах, виробу парфумерії тощо). У власних

іменах першого типу значення носить денотативний характер, тобто в його основі лежить подання про категорію, клас осіб, предметів. Значеннєвий потенціал цих імен у порівнянні з повнозначними знаками, що мають денотативно-сигніфікативний або сигніфікативний тип значення, дуже малий, проте він є. У імен, що позначають особу, набір концептуальних ознак, властивих самому денотату, включає «стать» (жіноча, чоловіча) [42].

Л. Булаховський стверджує, що «межа, що відокремлює загальні іменники від власних, звичайно, не абсолютна. Більшість власних імен походять від загальних слів, що раніше вказували на якусь ознаку (зміст)» [7, с. 102–103]. Загальновідомий і той факт, що значна кількість загальних імен походять в результаті «лексикалізації», тобто в результаті процесу вторинного перейменування власних імен у загальні.

Поряд з денотативною функцією індивідуалізації, власним іменам властива прагматична функція, що виявляється в тім, що ідентифікуючі знаки, як і ті, що характеризують, використовуються в мові як засіб вираження емоційно-оцінних значень. «сам спосіб найменування по імені, або по імені та по батькові, або по прізвищу, – писав Д. Шмельов, – певним чином відбиває й взаємостосунки осіб, і суспільне становище називаного».

Розглядаючи план змісту власної назви у художньому творі, К. Зайцева пропонує класифікацію власних назв відповідно до рис персонажа, місця дії та часу дії. Вона виділяє, по-перше, назви, релевантні рисам персонажа, по-друге, назви, іррелевантні рисам персонажа. До першої групи належать «етимологічні» або «значущі» назви, «назви-характеристики». Дослідниця вважає, що «цей підклас літературних антропонімів тільки прямо характеризує героя. Другу групу становлять такі імена, які своєю прозорою семантикою зовсім не описують образ, але просто викликають певну емоцію, усмішку або, скажімо, неприязнь у читача».

У власних назвах, що не мають у силу своєї семантичної неповноцінності значеннєвої структури, а отже, асоціативних і структурних зв'язків по лінії змісту, матеріальна сторона словесного знака (його звучання або акустичний образ) здобуває більшу значимість, чим це має місце в іменах загальних.

Власні назви із суцільно денотативним значенням не мають значеннєвої структури й у силу цього обмежуються сферою номінативно-класифікаційної діяльності мови, являючи собою своєрідну номенклатуру одиничних імен або однакових предметів реального світу.

Також важливим аспектом при перекладі власних назв є те, з якої мови та культури походить те чи інше слово. Після визначення вищевказаного аспекту можна приступати до перекладу власної назви. При перекладі цих типів слів перекладачі мають приділяти увагу абсолютно всім аспектам: етимологічним, культурним, соціальним.

Висновки до розділу 2

У цій главі ми ознайомилися з жанром фентезі, який вивчається рядом дисциплін (Англійська, Культурологія, порівняльна література, Історія, медієвістика) і деякими його піджанрами: епічне і урбаністичне Фентезі.

Ми встановили, що фентезі-це жанр фантастичної літератури, в основі якого лежать магічні та інші надприродні явища в якості основного сюжету, теми або місця дії. У творах жанру фентезі імена власні займають особливе місце, оскільки створюючи свої твори, письменник, перш за все, створює новий світ, в якому будуть діяти його герої.

Ми дійшли висновку про те, що функціонування онімів у текстах художніх і нехудожніх значно відрізняється, що у великій ступеня залежить від автора, який створює художній твір, а також від того, який він робить акцент на використуванні ним оніми, і чи несуть вони якусь інформацію про персонажа чи ні. Ми виявили, що вони стають більш промовистими, оскільки вони винайдені

автором і не існують в яке, з'являючись там тільки після асиміляція. В рамках цієї роботи ми розглянули традиційно застосовувані для передачі імен власних на мову перекладу принципи і прийоми, в тому числі принцип графічного подібності або транскрипції, принцип фонетичної подібності або транслітерації, а також принципи калькування і милозвучності. Також нами були розглянуті різні види калік і особливості їх застосування. Ми встановили, що в даний час серед розглянутих принципів перекладу частіше використовуються принцип транскрипції і прийом калькування.

РОЗДІЛ 3. КЛАСИФІКАЦІЇ ІСПАНОМОВНИХ ВЛАСНИХ НАЗВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

3.1 Класифікація етапів перекладу власних назв

Серед небагатьох наукових праць з перекладу, де глибоко аналізується передача власного імені, можна назвати монографії В.С. Виноградова [8], С.Влахова і С. Флоріна [9], а також Д. Єрмоловича [20] та інших.

У цьому розділі ми намагаємося розкрити базові етапи стратегії перекладацької роботи, в результаті яких перекладач приймає рішення щодо способів передачі власних імен і назв на мову перекладу. Також нам потрібно розглядати типи ономастичних відповідників та методи їх формування при перекладі.

На першому етапі роботи над передачею власних імен і назв перекладач повинен впевнитися в тому, що перед ним саме власне ім'я чи назва.

В іспанській мові для позначення того, що слово є власним ім'ям, як правило, використовують велику літеру, проте з великої літери можуть писатися не лише власні імена. Так, наприклад, в оригіналі зустрічаємо таке слово, як //, що означає...

Автор пише його з

великої літери за аналогією до написання національності. Обидва перекладачі встановили, що слово не є іменем власним, і в перекладах пишуть його з маленької літери (за аналогією до написання національностей в мовах перекладу).

На другому етапі перекладач повинен встановити, до якого класу предметів (денотату) належить власна назва. В оригіналі одна з героїнь має чотирьох котів: *Mr. Paws, Snowy, Tibbles, i Tufty* (мистер Ланка, Снежинка, Хохолок / Лапонька, Білосніжка, Мурчик, Марсик). Бачимо, що в українському перекладі бракує одного імені (а саме перекладу імені *Mr. Tibbles*). А саме цей кіт з'являється ще раз в четвертій книжці. Таким чином, в українському перекладі в першій книзі *Mr. Tibbles* взагалі залишається без імені, а в другій – перетворюється на чоловіка на ім'я *містер Тіблз*, а в українському в першій книзі він *Мурчик*, а в четвертій – *містер Тіблз*. Читачу не зовсім зрозуміло, що ж то за чоловік такий, а перекладачі, мабуть, просто забули, що мова йде про kota.

На третьому етапі перекладач повинен встановити національно-мовну належність та інші характеристики сигніфікату. Однією з таких додаткових важливих характеристик є стать. Наприклад, один з героїв має пацюка, якого звати *Scabbers / Короста / Скеберс*. Власник декілька разів називає свого щура *he*, тобто «він». В російському ж перекладі читаємо *вона*. А в подальшому тексті з'ясовується, що *вона* - це насправді зачаклований чоловік.

На четвертому етапі перекладач повинен встановити, чи є власна назва одиничною чи множинною. В оригіналі при переліку всіх страв на банкеті на честь вступу нових студентів до школи чаклунства була і страва, названа *Jell-O*. Обидва перекладачі встановили, що це товарний знак желе и мусів, що їх випускає фабрика з такою самою назвою; встановивши множинність власної назви, обидва перекладачі передали її просто як «желе».

На п'ятому етапі перекладач повинен встановити, чи не має власне ім'я традиційних відповідників. Наприклад, в романі та його перекладах знаходимо: *Bristol / Бристоль / Брістоль, Christmas / Рождество / Різдва, Yorkshire / Йоркшир / Йоркшир*. При перекладі російський перекладач скористався традиційними відповідниками 10 разів, український – 11. Крім того, традиція також має існувати і при перекладі наступних книжок циклу (див. приклад до другого етапу).

На шостому етапі, встановивши відсутність традиційних відповідників, виявити, чи можливо перенести власне ім'я в переклад в його оригінальному написанні. Прикладів такого перенесення встановлено не було.

На сьомому етапі при неможливості прямої передачі необхідно обрати метод передачі формальної подібності (транскрипція чи транслітерація). Виявлено 139 прикладів передачі власних імен і назв за допомогою транскрипції / транслітерації в російському перекладі та 157 в українському.

Так, наприклад, були транскрибовані такі імена та прізвища: *Sirius Black / Сіріус Блэк / Сіріус Блек, Albus Dumbledore / Альбус Дамблдор / Албус Дамблдор, Harry*

Potter / Гаррі Поттер / Гаррі Поттер. Треба зазначити, що на практиці транскрипція та транслітерація часто збігаються за формою, крім того, бувають випадки, коли в

одному слові використовують обидва методи.

Як правило, поряд з методом транскрипції та транслітерації використовують метод морфограматичної модифікації. Прикладів використання цього методу в перекладах було виявлено 7 для російського та 4 для українського. Наприклад, в оригіналі ім'я подруги Гаррі Поттера – *Hermione*, в російському перекладі – *Гермиона*, в українському – *Герміона*. Або ім'я головного негативного героя – *Voldemort*, в російському перекладі – *Волян-де-морт*.

Поряд з вказаними методами на даному етапі також може бути застосований метод транспозиції імені власного з ресурсів мови перекладу. Так, в українському перекладі ім'я *Hannah* передається як *Анна*.

На даному етапі можливе також застосування методу семантичної експлікації. В романі та його перекладах не було встановлено прикладів коментуючого перекладу, однак було знайдено 4 випадки уточнюючого перекладу у російському тексті та 2 в українському. Наприклад, обидва перекладачі вважали за потрібне передати *Surrey* як *графство Суррей*.

Крім вже зазначених методів, на даному етапі також можна використати метод обмеження варіативності власного імені чи назви. Прикладів застосування інших форм назв було знайдено 3 в російському та 3 в українському перекладі. Наприклад, назви мітел в оригіналі містять цифри, що пишуть літерами: *Nimbus Two Thousand*; мовам перекладу не притаманне таке написання, тому обидва перекладачі передають

їх так: «*Німбус-2000*» та «*Німбус-2000*».

На восьмому етапі необхідно перевірити отриманий результат на благозвучність. Приклад невиконання такої перевірки зустрічаємо при перекладі прізвища найближчих родичів Гаррі Поттера, в сім'ї яких він і виховується. В англійському тексті це прізвище *Dursley*, в російському перекладі читаємо *Дурсль*, в українському – *Дурслі*. Які асоціації має викликати таке прізвище у англо-, російсько- та

україномовного читача? І у російськомовних, і в україномовних читачів прізвище *Дурсль / Дурслі* асоціюється зі словом «дурний» у значенні «поганий» або «нерозумний» (особливо в контексті подій і вчинків персонажів, що мають це прізвище). Через те, що в багатьох прізвищах внутрішня форма не забулася, а разом з нею потенційно збереглося забарвлення антропоніма, в певних контекстуальних умовах може бути розкрито його значення. Тому навіть звичні прізвища в спеціально організованому контексті можуть виконувати функції значенневих власних імен. У наведених перекладах саме це і відбувається. У англомовних респондентів прізвище *Dursley* не викликає ніяких негативних асоціацій і говорить лише про те, що сім'я, яка його має, родом з Британії.

На дев'ятому етапі перекладач повинен перевірити відповідник на входження в синтагматичну і парадигматичну систему мови перекладу.

На десятому – перевірити збереження рівнозначності імені при передачі формально різних його варіантів. Так, наприклад, ім'я *Dudley* в оригіналі має форми *Duddydums* та *Dudleykins*, в російському перекладі – *Дадлик*, в українському – *Дадличок*, *Дадлик*.

На одинадцятому етапі перекладач повинен перевірити збереження в перекладі аспектів значення власного імені. Можна додати, що перекладач на даному етапі повинен також перевірити, чи не надав він новоутвореному власному імені чи назві нових аспектів, таких, яких не мав на увазі автор оригіналу. Прикладом невиконання такої перевірки можна вважати таке: назва навчального закладу, що його має відвідувати Гаррі протягом семи років – *Hogwarts*, в російському перекладі – *Хогвартс*, *что на волшебном языке означает «вепрь»*, в українському – *Готвортс*.

На дванадцятому етапі перекладач повинен встановити, чи має власне ім'я внутрішню форму, і якщо так, встановити її актуальність. Справжня творчість перекладача при передачі власних імен і назв починається в той момент, коли він зустрічає так звані значенневі (значущі, номінативно-характеристичні) власні імена,

прізвища та прізвиська. Тоді ж з'являється і перекладацька проблема, пов'язана з аналізом суті та функції значущих імен в тексті і способом їх передачі в перекладі. Як вважав провідний радянський перекладознавець А.В. Федоров: "...в літературі зв'язок між образом і мовною категорією тісний і безпосередній. Саме це зумовлює характер співвідношення змісту і мовної форми в художній літературі..., де мовна форма може вступати у виключно активну взаємодію зі змістом образу чи всією системою образів, зумовлюючи характер їх осмислення". На цьому етапі найбільш продуктивним методом утворення відповідників є метод калькування.

При утворенні значущого імені перекладач повинен пам'ятати, що це своєрідний троп, рівнозначний певною мірою метафорі і порівнянню, який використовується в стилістичних цілях для характеристики персонажа чи соціального середовища.

Значущі імена утворює автор з певною метою, спираючись на існуючі в ономастиці традиції і моделі. Тож перекладач і сам повинен дотримуватися певної традиції та спиратися на існуючі правила.

Відмовившись від транскрипції значеннєвого імені, перекладач ставить перед собою функціонально-стилістичну задачу. Оціночно-характеристичний зміст внутрішньої форми оригінального імені повинен відповідати змісту внутрішньої форми імені в перекладі. Оскільки потенційно антономазія може бути виражена будь-якою номінативною частиною мови, часто можна домогтися повної чи часткової еквівалентності змісту порівнювальних форм. Іноді вирішення перекладацької задачі полегшується ще й тим фактом, що в різних мовах «основи власних імен мають декілька спільних рис, незалежно від мови оригіналу, через універсалії, що властиві людському мисленню та сприйняттю». Ця спільність пояснюється соціально-психологічними причинами, єдністю законів людського мислення, а відносно прізвищ – подібними витоками, що походять з прізвиськ. Що ж стосується утворення значеннєвого власного ім'я, перекладач використовує одну з двох словотворчих моделей: 1) чиста основа чи 2) основа + ономастичний формант власне ім'я.

Тому є багато вдалих випадків передачі власних імен за допомогою перекладу.

На даному етапі також можливим є використання функціональної аналогії. Так, наприклад, вчителька польотів на мітлах в школі Гаррі Поттера має прізвище *Hoosh*, в російському перекладі – *Трюк*, в українському – *Гуч*. В англійській мові слово *hoosh* означає «спиртний напій, самогон», є у нього й інше значення – «хух!», тому загалом таке прізвище в англословного читача викликає асоціацію з чимось ризикованим, забороненим, відчайдушним, а водночас вправним, активним і рухливим. Таке прізвище надзвичайно підходить викладачці польотів, але передати його за допомогою простого перекладу неможливо, тому російський перекладач підібрав такий відповідник, щоб він був короткий і викликав у російськомовного читача асоціації, близькі до тих, що викликає англійське прізвище. Крім того, на дванадцятому етапі можна використати і метод онімичної заміни. В російському перекладі знаходимо 4 подібних приклади, в українському – 2.

Наприклад, в російському перекладі знаходимо *Гарольд* як відповідник до *Howard*, а в українському – *Майкл* до *Malcolm*.

На тринадцятому етапі відбувається аналіз перекладу з точки зору його еквівалентності оригіналу. Крім вищезазначених етапів та методів формування ономастичних відповідників, існує ще декілька можливостей, які не можна оминати увагою. Так, наприклад, трапляються змішані випадки, коли власне ім'я чи назва складаються з двох або більше компонентів і при їх передачі використовуються різні методи. Прикладом

цього можна вважати передачу назви вулиці *Privet Drive*, в українському перекладі – *вуличка Привіт-драйв*. Використана транскрипція і уточнюючий переклад. Або при передачі назви вежі *Griffindor Tower* / *башня Гриффіндор* / *вежа Грифіндор*, де в оригіналі слово *вежа* входить до назви і пишеться з великої літери, а в перекладах – використаний переклад і транскрипція, а слово *вежа* втрачає свою ономастичну функцію.

Крім того, як метод передачі власної назви чи імені перекладач може обрати метод деонімізації. Прикладів подібного використання було знайдено в російському перекладі – 4, в українському – 3. Наприклад, в англійському тексті знаходимо *Bonfire Night*, в російському перекладі – *праздник*, в українському – *Свято Вогню*.

Bonfire Night – це свято, що його відзначають у Великобританії на честь невдалої спроби підірвати будинок парламенту в 16-му сторіччі. Як правило, під час святкування цієї події запалюють вогнища та феєрверки. Якщо порівнювати російський та український переклади, слово *праздник* більш загальне, а тому не повністю передає атмосферу свята, а також особливості святкування саме цього дня. Дж. К. Ролінг пише, що в той вечір і ніч було помітно безліч падаючих зірок, і дехто вважав, що то люди запускали феєрверки з нагоди свята. Свято Вогню є, безумовно, частиною чужої культури, і тому російський перекладач вирішив, чуже, отже, незрозуміле явище краще за все взагалі не передавати. Український переклад передає настрій і атмосферу саме цього свята.

Перекладач також може вирішити взагалі не перекладати власне ім'я чи назву. Так, в російському перекладі таких прикладів знаходимо 4, в українському – 2. Звичайно, викладені етапи стратегії формування ономастичних відповідників перекладач не завжди виконує як ізольовані, послідовні і організовані дії. Можна навіть припустити, що більшість перекладачів, а особливо перекладачів досвідчених, проходять такі етапи синтетично, імпліцитно та інтуїтивно. Однак аналітичне уявлення цієї стратегії може не лише допомогти в теоретичному осмисленні коректного підходу до передачі власних імен та назв, але і в практичному навчанні тих, хто лише починає формувати професійні навички перекладу.

3.2 Класифікація іспанських міфонімів та ергонімів

Ергоніми займають особливе місце в ономастиці, незважаючи на те, що як окрема група слів, що відрізняються власними характеристиками і особливостями, вони виділилися зовсім недавно. На сьогоднішній день вони вже встигли стати невіддільним компонентом мовного простору. У сучасній лінгвістиці існує досить велика кількість робіт, присвячених проблемам ергонімії. Вчені розглядали ергоніми в їх історичному, порівняльно-порівняльному, регіональному, прагматичному, соціолінгвістичному, лінгвокультурологічному і функціональному аспектах. У вітчизняній науці вивчення ергонімів, як правило, не виходило за рамки лінгвістики. Однак в зарубіжних країнах даний вид онімів носить більш міждисциплінарний характер і вивчається не тільки в сфері мовознавства, а й в психології, економіці. Ергоніми, як і будь-які інші оніми, мають свої власні характерні ознаки, але від усіх інших груп імен власних ергоніми відрізняються, перш за все, тим, що в якості назви може виступати абсолютно будь-яка мовна одиниця, вони слабоструктуровані, орфографічно нестабільні і мінливі. Відмінною рисою, що виділяє ергоніми в ряду імен власних, є висока соціальна вмотивованість їх номінації, їх «замовний» характер, фактор вибору і слідування стереотипам іменування соціальних об'єктів, що склалися в соціумі. Як було згадано вище, ергоніми можуть бути представлені в будь-якому вигляді і номінатори абсолютно не обмежені у виборі мовної одиниці, яка могла б використовуватися в якості назви для їх економічної установи. Проведені численні класифікації ергонімів також вказують на дану характеристику. Так, досить велика кількість найменувань утворилося за допомогою трансонімізації, тобто в результаті переходу одного типу онімів в інший. Таким чином, були виділені групи ергонімів, утворених від антропонімів, топонімів, міфонімів, етнонімів і етнохоронімів, флоронімів і фаунонімів і ін.

Кожен з перерахованих підкласів представляється цікавим за рахунок того, що всі вони можуть виступати як і самостійні оніми, так і в складі ергонімів. Але ми проаналізували дві основні групи ергонімів – антропоніми і міфоніми. Як відомо в

сучасній лінгвістичній науці антропоніміка є одним з найбільш вивчених напрямків ономастики. Новий підхід до аналізу мовного матеріалу через призму антропоцентризму почав формуватися в лінгвістиці ще в ХХ ст. саме тоді трансонімізація, тобто перехід оніма одного розряду в інший, набуває особливого положення, так як широку популярність в даний період отримують ергоніми, утворені від імен власних людей – антропонімів. У зв'язку з цим у лінгвістів виникла необхідність визначити даний тип ергонімів, як ще один підклас. Так, Е.Н. Юдіна виділила в окрему групу "персоніфіковані" ергоніми. Під цим терміном малися на увазі ті фірмові назви, які були утворені від імені власника економічної установи ("Каріне", "Софія", "Людмила", "Manuel Contreras", "Robert Badosa", "José Isidro Torres". Різні вчені використовують власні терміни для позначення розглянутого підкласу, тому, важливо зауважити, що терміни «персоніфіковані», «антро - розумові» і «ергоніми-антропоніми» є синонімічними по відношенню один до одного. У ергоніміконі української та іспанської мови, найменування, утворені від імен власних досить частотні. Саме ергоніми антропоніми стали найчисельнішою групою трансонімізованих економічних назв України. Слід зазначити, що ергоніми, що ідентифікують ім'я власне людини, є одними з найпоширеніших не тільки в детально дослідженому нами місті Києві, але і за його межами. В даний час, дана тенденція утворення найменувань стала вельми популярною практично в кожному регіоні нашої країни. Причому в самих назвах не завжди фігурують імена власників підприємств, номінатори можуть вибрати абсолютно будь-яке ім'я, керуючись власними бажаннями і уподобаннями. Найбільш яскравими прикладами ергонімів даного типу є: салон краси "Лідія", агентство нерухомості "Марія", магазин "Георгій", фірма "Діана", кафе "Івіта", "Валентина", "Руслан" та інші. Цікавою знахідкою в дослідженні ергонімів міста П'ятигорська, можна вважати, зафіксовані нами найменування в поєднанні з приводом «у»: «у Бормана», «у Сергія», «у Олени». Дана тенденція, на наш погляд, спрямована на виклик певних асоціацій у клієнтів, а саме асоціації особливої обстановки, затишку, так як привід «у». Ще однією значущою властивістю є те, що ергоніми – антропоніми можуть бути утворені як від повної форми імені власного,

так і з використанням зменшувально-пестливих суфіксів. Наприклад, до таких найменувань можна віднести: магазин «Аннушка», салон краси «Оленка», магазин дитячих товарів «Катюша». Цікавим є найменування торгового центру "Алсвіт", яке являє собою злиття двох імен – Алла і Світлана. Подібного роду назви зустрічаються і в інших містах Росії, наприклад в Ростові-на-Дону ми виявили ергонім Галіанна, який, очевидно, був утворений в результаті складання імен Галина і Анна. У цю ж групу увійшли: Басла (Базалія і Слава), Артмарк (Артур і Марк), Крістелла (Христина, Стелла і Елла), Анді (Анна і Дмитро).

В ході аналізу матеріалу на базі української мови було помічено, що ширше представлені ергоніми, мотивовані жіночими іменами. Економічні назви, утворені від чоловічих імен, склали лише малу частину даної групи, а саме одну шосту від числа всіх найменувань. Провівши аналіз іспанських ергонімів даного типу. Ми звернули увагу на те, що ергоніми – антропоніми Іспанії можуть бути представлені в двох формах – повної і неповної. Повна форма має на увазі використання, як ергонімічної одиниці, особистого імені + прізвища . Наприклад « "Daniel González Riestra", "José Isidro Torres", "Antonia Herrera Garcia", "Josefi na Sanchez Esteban", "Daniel Aguilo Panisello" і т. д. Неповна форма передбачає використання в якості економічного найменування тільки особистого імені, наприклад: бутіки одягу "Anabel», «Beatriz», «Celio», «Sandro», ресторан "Evita". Повна форма, як правило, характерна для фірмонімів, але, тим не менш, до даного виду можна віднести і найменування ряду бутиків фірмового одягу, в яких, перш за все, фігурують імена знаменитих дизайнерів-модельєрів. Згідно, отриманими даними, неповна форма є менш поширеною в Іспанії. Вона характерна, як для дрібних бутиків одягу, так і для деяких ресторанів, але серед назв фірм не було виявлено жодного ергонімаантропоніма в даній формі. До цього типу ергонімів ми також віднесли найменування, що містить привід " de " і особисте ім'я, наприклад, «De María». Використання в якості найменування власного імені міфічного героя або божества теж можна зарахувати до одного з відомих способів освіти економічних назв. Слід зазначити, що раніше ергоніми-міфоніми не піддавалися будь-якої класифікації, але в нашій роботі ми пропонуємо розподілити даний тип комерційних

найменувань в залежності від пантеону божеств, з якого було запозичено ім'я. В ході проведеного аналізу ми з'ясували, що в основному номінатори використовують найменування, що прийшли з міфології древніх римлян і греків, що, безумовно, можна вважати очікуваним, завдяки великій популярності міфів цих народів. Однак крім ергонімів, утворених від відомих, по всьому світу, героїв міфів Стародавньої Греції і Риму, були також зафіксовані Імена, які прийшли зі слов'янської міфології, але в порівняно меншій кількості. У місті П'ятигорську зустрічаються такі назви, як: "Геліос", "Кайрос", "Атлант", "Валькірія", "Амазонки", "Антея", "Веста". Практично всі представлені ергоніми-міфоніми відносяться до грецького пантеону божеств, за винятком Римської «вести» і запозиченої зі скандинавської міфології «Валькірії». У деяких з перерахованих ергонімівміфонімів можна простежити мотивацію. Найяскравішим прикладом цього служить найменування для салону краси - "Афродіта". Даний ергонім милозвучний, асоціюється з красою богині Афродіти, викликає позитивні емоції і привертає увагу. Рівнозначним за ступенем мотивації з попереднім прикладом є ергонім «Юнона», який був обраний в якості назви для весільного салону в Києві. Як відомо, Юнона-богиня шлюбу і народження, материнства, жінок, а також вона є берегинею сім'ї і сімейних постанов в давньоримській міфології, тому причина вибору номінатором саме даного ергоніма для весільного салону є очевидною. Як було зазначено вище, крім назв, утворених від греко-римських міфонімів, ми виявили найменування, що прийшли зі слов'янської міфології. Яскравим прикладом найменувань такого типу є назва приватної охоронної фірми - "Перун Київ". Зазначений ергонім, як і багато попередніх, є мотивованим, так як Перун є покровителем дружини і князя. З міфології слов'ян прийшли й інші зафіксовані найменування, такі як: "Ярило", "Велес", "Макошь", "Сварог". Ергоніми-міфоніми, утворені від особистих імен слов'янських богів, склали одну третину від усіх найменувань подібного типу. В іспанському ергоніміконі підклас трансонімізованих ергонімів-міфонімів також вдалося розподілити залежно від пантеону божеств, яким керувався номінатор. Незважаючи на те, що Іспанська мова належить до групи романських мов, і, отже, іспанцям повинна бути ближче,

все-таки, культура римлян, були зафіксовані міфоніми, які прийшли не тільки з міфології Стародавнього Риму, а й запозичені з міфів Стародавньої Греції, а також з інших найнесподіваніших пантеонів божеств, в чому і проявилось прагнення номінаторів перевершити своїх конкурентів у винахідливості. Яскравим прикладом економічних найменувань, утворених від міфонімів Стародавньої Греції, є назва для ресторану грецької кухні - "Dionisos". Даний ергонім-міфонім можна віднести до мотивованих економічних найменувань, так як Діоніс є богом рослинності саме в грецькій міфології. Також до назв, запозичених з міфології Стародавньої Греції, відносяться найменування "Poseidon» і "La Sirena". Решта ергоніми-міфоніми, які нам вдалося зафіксувати, були запозичені з міфології римлян («La Minerva», «Venus»), кечуа («Pachamama»), одна назва, запозичена з міфології народів Африки – йоруба і біні (ресторан «Olocin») і одне, що зустрічається в міфах Іспанії та Португалії («Tresgo»). Підводячи підсумки, хотілося б відзначити, що економічні найменування є важливими складовими елементами загальної мовної картини міста. При виборі найменування для комерційного підприємства номінатор керується як особистими, так і комерційними інтересами, саме тому в назвах не завжди фігурують особисті імена власників, іноді визначальним мотивом є або милозвучність імені, або його значення. У випадку з ергонімамі-міфонімами такими провідними основами, що обумовлюють вибір номінатора, є, перш за все, що існують в даному мовному колективі асоціації з конкретним божеством.

Висновки до розділу 3

Проаналізувавши особливості відтворення антропонімів у процесі перекладу казок, ми дійшли наступного висновку: спосіб передачі назв казкових героїв залежить, передусім, від характеру назви. Канонічні, неканонічні та запозичені імена необхідно транскрибувати, дотримуючись принципу відтворення в мові перекладу такого звучання імені, яке б передавало його варіант у мові оригіналу; вигадані та власне казкові імена треба перекладати з метою збереження їх експресивно-стилістичної конотації. Висвітлене в статті питання, без сумнівів, потребує

подальшої розробки. Наступні дослідження можуть бути проведені в напрямку компаративного аналізу особливостей передачі власних імен відомих творів, авторами яких є українські та німецькі казкарі.

З точки зору літературної мови, застосування різних видів імен власних необхідно і неминуче, оскільки вони є центром оповідання будь-якого твору. На їх основі будуються як образи персонажів, так і образи природи, і, отже, образи всього сюжету тієї дійсності, в якій перебувають герої Д.Толкіна. В ході роботи над даною главою було проаналізовано 8 різних варіантів перекладу твору Дж. Р. Р. Толкіна «Хоббіт, або Туди і Назад » з англійського мови на російську та іспанську мови наступних перекладачів-з. Бобир, Н. Рахманової, Н. Прохорової, Терези Санчес Куевас, а також чоловічої половини, представленої а. Щуровим, К.Корольовим, с. Степановим і Мануеле Фігероа. В цілях цього дослідження з тексту були виокремлені імена власні і проаналізовано застосовані принципи і прийоми перекладу на російську і іспанську мови. Ми також розглянули семантичні компоненти деяких онімів, в результаті чого прийшли до висновку про те, що при перекладі в основному використовувалося головне значення слів.

В результаті аналізу всіх варіантів перекладу найбільш частотним з всіх виявився прийом калькування-51,5% від загального числа перекладів, хоча перекладачі в той же час користувалися і транскрипцією в 23% випадків, транслітерацією в 201%, і найрідше принципом милозвучності-4,5% випадок.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проблема передачі імен власних у міжмовній та міжмовній-культурній комунікації стара, як і саме спілкування між народами. Пов'язані з нею складнощі і помилки виникали і, до на жаль, будуть виникати в силу як суб'єктивних, так і об'єктивних причин. Однак кількість неточностей і помилок залежить від того, наскільки усвідомлено ми підходимо до них труднощів і аналізу їх причин. У нашій роботі ми спробували проаналізувати ці причини і показати, яким чином вони впливають на варіанти передачі ІВ і їх засвоєння іншомовним середовищем.

Об'єктивні причини складнощів пов'язані насамперед з особливостями ВІ як лінгвістичних знаків. З одного боку, для ВІ відіграють особливо важливу роль розрізнявальні властивості їх зовнішньої (звукової та письмової) форми, що дозволяють відмежувати одні індивідуальні предмети від інших предметів тієї ж категорії. З іншого боку, і змістовна структура ВІ не тільки не порожня, але і в багатьох випадках настільки богата, що служить джерелом для утворення різноманітних переносних значень, а також загальних дериватів.

У цьому головне об'єктивне діалектичне протиріччя, з яким пов'язані труднощі при передачі ВІ. Воно пов'язане з внутрішніми властивостями ВІ як словесних знаків. Інші об'єктивні протиріччя носять зовнішній характер і визначаються тим мовним середовищем, яке намагається використовувати і освоїти ВІ. Слід чітко розуміти, що будь-яке використання іншомовних ВІ в мові є саме акт міжмовної і міжкультурної комунікації і результатом його є взаємодія двох мовних і мовних систем, двох культурно-психологічних традицій.

Як нам здається у цій роботі вдалося виявити і викласти ці об'єктивні фактори.

Що ж стосується суб'єктивних причин, за якими з ВІ виникають проблеми, то вони в більшості своїй пов'язані з мовними посередниками - насамперед перекладачами, викладачами іноземних мов та журналістами, які далеко не завжди бачать глибину проблеми і не завжди озброєні усвідомленою стратегією вирішення практичних завдань мовного посередництва.

Перекладач не в силах усунути об'єктивні діалектичні протиріччя, пов'язані з функціонуванням імені власного в іншому мовному середовищі, але він може і зобов'язаний знати про них і в максимального ступені враховувати їх у своїй роботі. Завдяки цьому ми цілком можемо уникнути суб'єктивних помилок і неточностей. При цьому, звичайно, необхідно спиратися на той багатий досвід, який накопичений попередніми поколіннями дослідників і лінгвістів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Calonge J., 1969, Transcripcion del ruso al espanol, Madrid.
2. Gargatagli M. La historia de la escuela de traductores de Toledo – Quaderns. Revista de traducció, núm. 4, Bellaterra, 1999. – p. 9-13
3. Ordóñez López, P. Revisión del pensamiento de Ortega y Gasset sobre la traducción a la luz de la hermenéutica alemana – Sendebarr 17, 2006. – p. 49-60
publications/University_Reading/2011/VII/uch_2011_VII_00002.pdf.
4. Santoyo J.C., 1983, Problemas de la traducción. La “traducción” de los nombres propios, Madrid.
5. А.В. Суперанская, Общая теория имени собственного, М.:URSS, 2009, 366с.
6. А.В. Суперанская, Что такое топонимика? Из истории географических названий, М.:URSS, 2011, 177с.
7. Алексеева И. С. Введение в переводоведение: учеб. пособие для студ. филол. и лингв. фак. высш. учеб. заведений / И. С. Алексеева. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М. : Издательский центр Академия,
8. Арутюнова Н.Д. Номинация и текст//Языковая номинация. Виды наименований. - М., 1977. - С.356-357
9. Бархударов Л.С. (1975). Язык и перевод (вопросы общей и частной теории перевода): Международные отношения. Москва.
10. Бережна М. В. Тринадцять етапів перекладу власних імен та назв // Вісник СумДУ. Серія «Філологія». –2007. — №1, Том 2. – С. 62-66.
11. Бережна М. Переклад зоонімів дитячої літератури жанру фентезі // Наукові записки Кіровоградського ДПУ імені В. Винниченка. Серія «Філологічні науки». – Кіровоград. КДПУ, 2009. – №81 (4). – С. 229-233.
12. Бернштейн И. Английские имена в русских переводах // Альманах переводчика / [сост. Н.М. Демурова, Л. И. Володарская. Отв. ред. М. Л. Гаспаров]. – М.: РГГУ, 2001. – 325 с.
13. Бондалетов В. Д. Русская ономастика. – М.: Либроком, 2012. – 316 с

14. Буслаев Ф.И. О собственных именах. - В кн.: Историческая грамматика. М., 1959. - С.256
15. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). — М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001, — 224 с.
16. Влахов С., Флорин С. (2002). Непереводимое в переводе: Международные отношения. Москва: Валент.
17. Волкодав Т. В. Вымышленные имена собственные в контексте
18. Вопросы испанской филологии//Материалы Первой Всесоюзной научной конференции по истории филологии - Л., 1974. - 189 с.
19. Г. Денисова «Границы перевода» (МГУ, 1998)
20. Д.И. Ермолович / Имена собственные на стыке языков и культур — М.: Р.Валент, 2001. - с. 200 - ISBN 5-93439-046-5
21. Донскова О.А. Особенности связей поверхностного и глубинного уровней семантики онима. Электронный ресурс. URL: <http://www.pglu.ru/lib/>
22. Ермолович Д. И. Имена собственные: теория и практика межъязыковой
23. Зинин С.И. Имя собственное и контекст // Материалы научн. конференции аспирантов ТашГУ. Гуманитарные науки. - Ташкент, 1966. - С.80-82
24. Иностранные имена и названия в русском тексте. Справочник. Гиляревский Р.С., Старостин Б.А. 3-е изд., испр. и доп. - М.: Высшая школа, 1985 - 303 с.
25. Калашников А. В. Перевод значимых имен собственных. – Дисс. канд. филол. наук. – М., 2004.
26. Карпенко Ю.А. Топонимическая реконструкция географии и географическая реконструкция топонимии. - М., 1992. - 110 с.
27. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Вінниця, 2006.

28. Крюкова И.В. Названия российских деловых объектов с точки зрения языковой моды // Этнографическое обозрение. 2007. №1. С. 120-131
29. Кунгуров Р. Эволюция собственных имен//Материалы Всесоюзной конференции по общему языкознанию "Основные проблемы эволюции языка", часть 2. - Самарканд, 1966. -С.481-487
30. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка : учеб. пособие / А. В. Кунин. – 3-е изд. – Дубна : Феникс, 2005. – 488 с.
31. Куслик А.М. К вопросу о переходе имен собственных в имена нарицательные. - Уч. зап. ЛГПИ им. Герцена. - 1959, т. 189, N2. -С.155-178
32. Лахно А. В. Имя собственное как объект сопоставительного исследования. Системообразующие свойства имени литературного персонажа в художественном тексте и его переводе. – Дисс. ... канд. филол. наук. – М., 2006. – 219 с.
33. Левковская К.А. О проблеме значения собственных имен//Теория слова, принцип ее построения и аспекты изучения лексического материала. - М., 1962. - С. 172-183
34. Лилюкович О. С. Лингвокогнитивный и лингвокультурологический потенциал испанских реалий в художественном дискурсе Эдуардо Мендосы: автореф. к. филол. н. М., 2016. 26 с.
35. Матвеев А. К. Ономатология. – М., 2006. – 292 с.
36. Мунгалова О.М. Наблюдение над функционированием кратких форм личных имен в современном испанском языке//Вестник МГУ, сер. 9.- Филология. - 1990, N5. - С.41-44
37. Никонов В. А. Введение в топонимику. – М.: ЛКИ, 2011. – 184 с.
38. Никонов В.А. География фамилий. - М., 1988. - 200 с.
39. Оболенская Ю.Л. Испанский язык во взаимодействии с иноязычными культурами (На материале переводов произведений русских писателей XIX века в Испании и Латинской Америке) – М., 1997. – 42 с.
передачи. – М.: Р.Валент, 2005. – 200 с.

40. Пикуль С. Ю. Типология испанских фразеологизмов, содержащих числительное // Вестн. Воронеж. гос. ун-та. Сер.: Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2010. – № 2. – С. 119–122.
41. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии / Отв. ред. А. В. Суперанская. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: Наука, 1998. – 192 с.
42. Рылов Ю.А. Имена собственные в европейских языках. Романская и русская антропонимика. Курс лекций по межкультурной коммуникации – М.: АСТ: Восток – Запад, 2006. – 311 с.
43. Суперанская А. В. Имена собственные в чужой языковой среде // Топономастика и транскрипция. М., 1964.
44. Федоров А. В. Основы общей теории перевода. СПб., 2003.
45. Фонякова О. И. Имя собственное в художественном тексте / О. И. Фонякова. – Л.: ЛГУ, 1990. – 103 с.
- фэнтезийного произведения / Т.В. Волкодав // Relga. № 12., 2009. – 25 с.
46. Хлебнікова. В зб.: Ономастика і грамати́ка. М., 1981, с. 196-222
47. Чеснокова О. С. Фразеологические единицы с антропонимами в современном испанском языке / О. С. Чеснокова, Е. А. Шкарбань // Вестник российского университета дружбы народов. Серия: Лингвистика. – 2012. – С. 70-76.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДОВІДКОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Українсько-іспанський словник / Укладач У45 М. І. Жердинівська. — К.: Основи, 1993.- 239 с. ISBN 5-86248-243-1
2. Diccionario de los nombres – D.M.Z
3. Словарь испанского языка [Электронный ресурс]. URL: <http://dle.rae.es/?id=DgIqVCc> (дата обращения 02.11.2020)